



Møteinnkalling

I samsvar med møteplan holdes det møte i forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet

Tirsdag 19.11.2024 kl. 12.15

Møtet finner sted i møterom 448, JUS2

Innkalling er sendt til:

Ragna Aarli, Berte-Elen R. Konow, Jon Petter Rui, August Ødmann Borgmo, Randi Sæbøe, Eirik Brattli og Helene Penne Pedersen

Innkalling er også sendt alle varamedlemmer

Saksliste og sakspapirer følger vedlagt i elektronisk form.

Eventuelle forfall bes meldt snarest til varamedlem og sekretær ved
Ingrid.muftuoglu@uib.no

Ragna Aarli
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

14.11.2024



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 66/24
Møtedato: 19.11.2024
Journalnummer:

SAKSLISTE

Sak	Saker til behandling
S 66/24	<u>Godkjenning av innkalling og saksliste</u>
S 67/24	<u>Prioriteringer abonnementsportefølje for 2025</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 68/24	<u>Redegjørelse for arbeidet med forskningsetikk</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 69/24	<u>Etablering av forskningssenter for klima-, energi- og bærekraftsrett</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 70/24	<u>BOA-rapport: Økonomi, forskningsprosjekter og søknadsinitiativ</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 71/24	<u>Søknad om reisemidler</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 72/24	<u>Opptak på ph.d. programmet</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 73/24	<u>Nye forskergrupper</u> Muntlig orientering om søknadene



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 67/24
Møtedato: 19.11.2024
Journalnummer:

Prioriteringer abonnementsportefølje for 2025

Bakgrunn

Biblioteket orienterte på FU-møte 15. oktober om rutiner for innkjøp, ressursituasjon og ønsket om tettere dialog med fagmiljøene på fakultetet om prioriteringer ved innkjøp ([sak 64/24](#)). Biblioteket har fått et ekstra tilskudd fra fakultetet på kr 100.000 for å opprettholde tjenestenivået i 2024. Samtidig har biblioteket fått pålegg om å kutte i abonnementsutgiftene for 2025. Som en oppfølging legges bibliotekets vurderinger om mulige innsparingstiltak nå fram for innspill fra FU.

Prioriteringer

I forbindelse med fornyelsen av abonnementene som gjelder spesielt for juridiske fag har biblioteket gjort en gjennomgang av eksisterende abonnement og laget en oversikt over tentativ plan for videreføring av eksisterende abonnement samt forslag til nye abonnement (se vedlegg).

Basert på kriteriene diskutert med FU-møte er den tentative prioriteringsoversikten basert på følgende kriterier:

- kilder på nordiske språk,
- relevans for faglige tyngdepunkt fra fakultetets strategi,
- registrerte innspill fra faglige ansatte og
- antatt brukerfrekvens.

Abonnement på trykte tidsskrift er gitt lavere prioritet, og foreslått faset ut, særlig der det finnes elektroniske alternativ.

Det må legges til at biblioteket i de fleste tilfeller vil kunne skaffe enkeltartikler, også i tidsskrift det ikke abonneres på. Prioriteringene tar sikte på å sikre at de ressursene som er mye i bruk beholdes.

Forklaringer av fargekoder i vedlegget

Grønn: Dette er nye abonnement biblioteket foreslår å etablere. *Juridika – forskertilgang* og *AiRE - Journal of AI Law and Regulation* er basert på nylige bestillinger fra fagmiljøet.

Det gjøres oppmerksom på at *Jurabibliotek.dk* og *Karnov Onlinebibliotek* (e-bok utvidelse/dansk litteratur) foreløpig ikke er inkludert på listen fordi pristilbud ikke er mottatt. Det er satt av 100.000,- i budsjettet for å kunne inngå disse abonnementene (se vedlegg: grå linje til høyre i skjema).

Gul: Dette er abonnement biblioteket foreslår å beholde, men hvor bruken av abonnementene i de respektive fagmiljøene fremstår som usikker. Biblioteket ønsker tilbakemeldinger på hvorvidt disse abonnementene skal ha prioritet, ettersom de tar en del av budsjettet. Det bes konkret om innspill på om fagmiljøene ønsker prioritering av *Jurabibliotek.dk* og *Karnov Onlinebibliotek* (e-bok utvidelse/dansk litteratur) foran noen av abonnmentene og vil peke ut kandidater som kan fases ut dersom det blir dyrere å inngå avtale med Jurabilbliotek og Karnov enn det som er avsatt i budsjettet til dette.

Oransje: Dette er abonnement hvor biblioteket foreslår å si opp trykte utgaver og erstatte med rene online-abonnement.

Rød: Dette er abonnement biblioteket foreslår å si opp. Biblioteket undersøker her om det er mulig å gå tilbake til en mindre kostbar variant av *Pkulaw Database (China Law Info)* og vil understreke at mye av innsparingene i budsjettet hentes inn på denne databasen alene. Det innebærer at en videreføring av databasen (selv i en rimeligere variant) vil kreve at innsparing hentes inn fra andre poster. Bibliotekets forslag til alternativ innsparing er å be fakultetet om å dekke deler av kostnadene med prøveåret på utvidet tilgang til Juridika.

Bibliotekets kommentarer til prioriteringsvurderingene: For at biblioteket skal kunne prioritere godt opp mot de faglige satsingsområdene fra strategien er dialog med fagmiljøet avgjørende. Det er få av tjenesteleverandørene som leverer gode brukerdata. Biblioteket har dermed få kvantitative indikasjoner på hvilke av ressursene som blir mest brukt. Det betyr at biblioteket er helt avhengige av gode kvalitative tilbakemeldinger for å få innsikt i hvilke kilder som er sentrale for forskningen på fakultetet. Det er avdekket at noen av abonnementene våre periodevis har vært utilgjengelige, uten at dette har blitt rapportert fra faglige ansatte. Dette er tolket som tegn på lav bruk (flere av disse er markert med fet skrift og markert med rødt).

På bakgrunn av dette bes forskningsutvalget komme med innspill til prioriteringene som biblioteket foreslår, og særlig på de fargede abonnementsportene.

Forslag til vedtak:

1. *Forskningsutvalget slutter seg til bibliotekets prioriteringer med de justeringer som fremkom i møtet*
2. *Forskningsutvalget anbefaler at listen med FUs forslag til justeringer sendes på høring til forskergruppelederne med slik frist som biblioteket trenger for å inngå/avslutte abonnement.*

Ragna Aarli
leder

Ida B. Juhasz
førstebibliotekar

Johannes Servan
førstebibliotekar

Vedlegg

Oversikt over abonnementsportefølje

11.11.2024

IBJ, JS

Title Name	Format	Cost 2025
Juridika - forskertilgang	Database	209900.00
Jus Mundi	Database	60000.00
Oxford Reports on International Law	Database	25000.00
European Business Law Review	Online	15219.00
Goldammer's Archiv für Strafrecht online	Online	15000.00
AIRe – Journal of AI Law and Regulation	Online	6237.00
Heinonline Academic Core Collection	Database: Full-te	266438.64
Idunn	Online	260349.00
Rettsdata: Norsk lovkommentar	Database	238400.00
Lovdata Pro	Database	189900.00
Karnov Danmark (plus)	Database	135000.00
Juridika Basis	Online	130000.00
Westlaw UK	Database	119000.00
Karnov Lovkommentarer i lovdata	Database	78000.00
JUNO	Database	46000.00
EU Law Live	Online	28627.30
European State Aid Law Quarterly	Online	19509.35
EDPL European Data Protection Law Review	Online	19509.35
Oil Gas & Energy Law Intelligence	Online	15000.00
Common Market Law Review	Online	14479.60
Arbeidsrett.no	Online	13000.00
European Public Law	Online	11995.20
Nordic Journal of International Law = Acta Scandinavica Juris	Online	11812.30
International Journal of Childrens Rights	Online	11507.46
Concurrences	Print	10872.32
European Journal of Migration and Law	Online	9815.65
Common Market Law Review - Archive	Online	5410.80
Lov Og Rett	Print	2260.25
Tidsskrift for Forretningsjus	Print	1928.60
Jussens Venner	Print	1627.10
Tidsskrift for Rettsvitenskap	Print	1596.95
Tidsskrift for Erstatningsrett Forsikringsrett Og Trygderett	Print	1586.90
Tidsskrift for Familierett Arverett Og Barnevernrettslige Spor	Print	1586.90
Tidsskrift for Strafferett	Print	1586.90
Swedish Studies in European Law	Numbered Series	1359.05
Skrifter Fran Juridiska Fakulteten I Uppsala	Print	1117.33
Tidsskrift Utgiven av Juridiska Foereningen i Finland	Print	854.57
Forvaltningsrattslig Tidsskrift	Print + Online	786.56
De Lege	Unnumbered Ser	664.56
Rechtskultur - Zeitschrift fuer Europaeische Rechtsgeschichte	Print	593.34
Juristen	Print	500.00
Skattebetaleren	Online	371.85
Samleutgave I Trygderett	Print	306.32
Juristen	Print	500.00
Retfaerd	Print + Online	3800.00
UTV - Dommer Uttalelser M V I Skattesaker og Skattesprsmå	Print + Online	3700.00
Politiforum	Print	1000.00
Europaperspektiv	Print	473.00

NIR Nordiskt Immateriellt Rattskydd	Print + Online	1472.00
Nordisk Tidsskrift for Selskabsret	Print + Online	5502.00
Scandinavian Studies in Law	Print	700.00
Kluwer Competition Law	Online	157386.66
Kluwer IP Law - Full Service	Database: Full-te	101822.36
Beck	Database	82000.00
Criminal Justice Abstracts	Database	65500.00
Intertax	Online	24950.64
International Encyclopaedia of Laws : Intergovernmental Org	Online	11778.09
Kluwer International Tax Law	Online	68175.59
The journal of Business Law	Print	20000.00
Zeitschrift fuer Zivilprozess ZZP	Print	4613.65
Zeitschrift fuer Neuere Rechtsgeschichte ZNR	Print	4031.84
Monatsschrift fuer Kriminologie und Strafrechtsreform	Print	2999.56
Lloyds Maritime & Commercial Law Quarterly	Print + Online	27435.02
Revue Critique de Droit International Prive	Print + Online	10047.32
Lag & Avtal	Print + Online	9826.52
Archiv des Voelkerrechts	Print + Online	6866.68
Rabels Zeitschrift fuer Auslaendisches und Internationales Pr	Print + Online	6170.90
ZEITSCHRIFT FUER VERGLEICHENDE RECHTSWISSENSCHAFTEN	Print + Online	5899.94
Zeitschrift der Savigny Stiftung fuer Rechtsgeschichte - Roma	Print	5426.04
ARSP Archiv fuer Rechts und Sozialphilosophie	Print + Online	5423.73
Europarattslig Tidsskrift	Print + Online	2500.00
International Litigation Procedure	Print	40667.00
Oxford Scholarly Authorities on International Law	Database: Full-te	32085.69
International Construction Law Review	Print + Online	22923.49
Medical Law Reports	Print + Online	22557.69
Journal of International Arbitration	Online	19783.70
Recht der Internationalen Wirtschaft	Print + Online	11373.52
Revue Internationale de Droit Compare	Print	2548.41
Law Reports - Bound Volume Service	Print	9000.00
Yearbook Commercial Arbitration	Print	4200.00
Praxis des Internationalen Privat und Verfahrensrechts IPRax	Print + Online	4595.49
Pleadings Oral Arguments	Print	1000.00
Recht der Arbeit RdA	Print	4151.00
Kendelser om Fast Ejendom	Print	6785.00
Svensk skattetidning	Print	4162.00
International Law Reports	Print	4782.00
Nytt I Privatretten	Print	583.00
Zeitschrift fuer Europaeisches Privatrecht	Print	4223.00
Law Quarterly Review	Print	12000.00
European Law Review	Print	33309.00
Pkulaw Database (China Law Info)	Database: A & I	251004.99
LLOYDS LAW REPORTS - PRINT BOUND VOL + ONLINE + EM/	Print + Online	67185.34
Nytt Juridiskt Arkiv Nja I Haften Och Arsbok	Print	8724.35
Nytt Juridiskt Arkiv Nja II Haften Och Arsbok	Print	8348.27
Tottels Journal of Professional Negligence	Print	8022.82
British Tax Review	Print	5000.00



		Sum (anslag)
0	Avslutte	348285.77
1	Avslutte?	240729.99
2	Beholde online (avslutte trykket)?	7959.62 (spart)
3	Beholde?	543958.39
4	Beholde	1669801.15
5	Starte/prøveår	331356.00
Spart samlet		265619.38



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 68/24
Møtedato: 19.11.2024
Journalnummer:

Redegjørelse for arbeidet med forskningsetikk

Fakultetet ønsker å styrke rutiner og opplæring for å ivareta personvern og forskningsetikk. I fakultetets handlingsplan for forskning 2024 – 2025 er det for eksempel et eget delmål å «Fremme forståinga av forskningsetikk og fagleg integritet».

Et bakteppe er lov om behandling av personopplysninger, vedtatt i 2018, som gjorde EUs personvernforordning (GDPR) til norsk lov. Loven pålegger UiB et ansvar for forsvarlig håndtering av personopplysninger i student- og forskningsprosjekter.

Forskningsetikkloven fra 2017 lovfestet et institusjonsansvar for å sikre at forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Opplæring i forskningsetikk er et vesentlig element for å realisere dette ansvaret. Loven pålegger institusjonene å gi "nødvendig opplæring av studenter, doktorgradskandidater og ansatte i anerkjente forskningsetiske normer", jf. forskningsetikkloven § 5 andre ledd bokstav a.

I denne saken redegjøres det for tiltakene som er iverksatt for å styrke forskningsetikk og personvern, og for planene på området videre. Det legges opp til en diskusjonsrunde i møtet med mulighet for tilbakemeldinger og forslag.

Retningslinjer for masterprosjekter

Studieutvalget vedtok i sak 38/24 retningslinjer for å ivareta forskningsetikk og personvern i masterprosjekter (vedlegg 1). Retningslinjene tydeliggjør studenters ansvar for å melde fra til fakultetet dersom de planlegger prosjekter som krever særlig overveielser for å ivareta personvern og forskningsetikk, og klargjør at studenter har plikt til å minimere personvernulempene og ivareta informasjonssikkerhet.

Retningslinjene er vedlagt.

E-læringskurs i Mitt UiB

Kurset gir en introduksjon til lovverk og organisering av forskningsetikk og personvern. Kurset tar utgangspunkt i de nasjonale forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap og humaniora, og gjennomgår et utvalg av de mest relevante normene og prinsippene for rettsvitenskapelig forskning. Det legges opp til at studenter skal gjennomføre kurset i forbindelse med utvikling av prosjektbeskrivelse for masteroppgaven. Det er ønskelig at kurset blir tilgjengelig for kandidater som skal skrive masteroppgave våren 2025.

Tilgang til kurset er gitt for FU sine medlemmer. Det bes om innspill på om innholdet i kurset er relevant og dekkende.

Opplæring på PhD-programmet

Forskningsetikk inngår i opplæringsdelen for ph.d.-programmet. Ved omlegging av programmet i 2019 ble ansvaret for opplæring lagt til emnet PHDJUR901. I 2024 ble det vedtatt ny læringsutbyttebeskrivelse for emnet med tittelen "Prosjektdesign og forskningsetikk" (se FU-sak 10/24). Som tidligere gir emnet en innføring i det forskningsetiske systemet nasjonalt og internasjonalt og de særlige utfordringene som reiser seg i rettsvitenskapelige prosjektet. Etter revisjonen i 2024 behandles også spesielle etiske utfordringer knyttet til ulike typer prosjektdesign. Emnet ble gjennomført i ny versjon i august 2024 med fire deltakere.

Avklaring om bruk av rettsavgjørelser

I lys av GDPR har det vært uklart hvilke regler som gjelder ved bruk av rettsavgjørelser i forskningsprosjekter og studentoppgaver, ettersom slike avgjørelser typisk inneholder personopplysninger. Dette gjelder både avgjørelser som er tilgjengelig i Lovdata/Rettsdata og avgjørelser som man har fått direkte fra domstolene gjennom forespørsel om innsyn.

Gjenbruk av personopplysninger til forskningsformål er forenlig med GDPR, men det har vært uklart hvorvidt slik bruk likevel krever registrering i RETTE, rådgøring med personvernombud og utløser informasjonsplikt overfor de personene man behandler opplysninger om. Fakultetet har vurdert at unntaket for akademiske ytringer (Personvernforordningen art. 85, Personopplysningsloven §3), gjelder for bruk av rettsavgjørelser i forsker- og studentprosjekter. Ordinære krav til melding og informasjon gjelder dermed ikke.

Informasjon på UiBs nettsider

En ny informasjonsside forklarer hvordan forskningsetikk og personvern ivaretas i forskning og undervisning ved fakultetet. Det gis særskilt informasjon om bruk av rettsavgjørelser.

Lenke til nettside: <https://www.uib.no/jur/173642/personvern-i-forskning-og-undervisning>

Redelighetsutvalg

Fakultetet etablerte et lokalt redelighetsutvalg i 2023 (styresak 65/23). Utvalgets oppgaver og sammensetning er regulert i reglementet for Det juridiske fakultet §§ 16 og 17. Utvalget har plikt til å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer og et ansvar for å forebygge og fremme kunnskap om forskningsetiske normer. Det har så langt ikke innkommet saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til utvalget. Som ledd i forebyggingsansvaret inviterte utvalget til etikklunsj 12. mars 2024 der temaet var "institusjonsansvaret". Vidar Enebakk som er sekretariatsleder for Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) innledet til diskusjon i møtet. Det var godt oppmøte og gode diskusjoner om temaet.

Forskningsutvalget bes om synspunkter på aktuelle forebyggende aktiviteter som utvalget kan ta initiativ til i 2025.

forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar informasjonen om arbeidet med forskningsetikk til orientering.

Ragna Aarli
leder

Daniel Nygård
seniorrådgiver

Vedlegg:

Retningslinjer for å ivareta forskningsetikk og personvern i masterprosjekter

08.11.2024

DN

Retningslinjer for å ivareta forskningsetikk og personvern i masterprosjekter

Det juridiske fakultet, UiB

Vedtatt av Studieutvalget 27.05.2024 (Sak 38/24)

Alle som forsker eller studerer ved UiB har et ansvar for forskningsetikk og vitenskapelig redelighet. Dette ansvaret innebærer å unngå fusk og uredelighet, å sørge for at forskningen ikke skader deltakerne eller samfunnet, og å behandle personer som omfattes av forskningen med respekt og forsvarlighet. For studenter blir dette særlig aktuelt i forbindelse med arbeidet med masteroppgaven.

Studenter ved Det juridiske fakultet skal:

- Gjøre seg kjent med og følge de gjeldende nasjonale forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap og humaniora, samt UiBs egne retningslinjer og rutiner.
- Melde fra til fakultetet dersom et planlagt masterprosjekt innebærer særlige forskningsetiske problemstillinger eller krevende personvernsspørsmål.
- Avklare oppgavens innretning med sin veileder med hensyn til metodevalg, forskningsetikk og ivaretagelse av personvern hensyn, og rette seg etter veileders råd når det gjelder forskningsetikk og personvern.

Personvern

I forbindelse med masteroppgaven vil mange behandle rettsavgjørelser eller annet materiale som inneholder personopplysninger. Med personopplysning menes alle typer opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en fysisk person direkte eller indirekte, enten alene eller sammen med annen informasjon.

Studenter ved Det juridiske fakultet skal:

- Sørge for at det samles inn minst mulig personidentifiserende opplysninger, og at det kun behandles personopplysninger som er nødvendige for å oppnå formålet med prosjektet.
- Utvise ekstra varsomhet dersom prosjektet omfatter særlige kategorier personopplysninger (tidligere kalt 'sensitive'). Dette inkluderer opplysninger om barn, straffedommer eller lovovertrедelser, rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, filosofisk eller religiøs overbevisning, fagforeningsmedlemskap, helse, seksuelle forhold eller seksuell orientering.
- Som hovedregel anonymisere eller slette personopplysninger ved prosjektavslutning, med mindre informasjonen skal oppbevares for etterkontroll eller framtidige forskningsformål (for eksempel dersom oppgaven skal videreutvikles til en artikkel).
- Registrere prosjektet sitt i UiBs oversikt over student- og forskningsprosjekter – RETTE dersom dette er påkrevd (se egen veileder).

Informasjonssikkerhet

Masterprosjekter som behandler personopplysninger må sikre at opplysningene behandles forsvarlig, og kun er tilgjengelig for student, veileder og eventuelle andre tilknyttet prosjektet.

Studenter ved Det juridiske fakultet skal:

- Kun behandle personopplysninger i de løsninger som UiB har godkjent og drifter. Som hovedregel skal persondata lagres i OneDrive knyttet til UiB-bruker, og særlige kategorier av persondata i SAFE. Det er ikke tillatt å lagre informasjon som inneholder personopplysninger i annen personlig skytjeneste.
- Sørge for sikker lagring ved papirbasert behandling av særlige kategorier personopplysninger som ikke er anonymiserte. Kravet er at det skal være to sperrer for tilgang til opplysninger. Dette kan sikres gjennom lås på arkivskap og lås på rommet hvor data oppbevares.
- Benytte e-postkonto knyttet til UiB-bruker ved forespørsler om utlevering av rettsavgjørelser og andre dokumenter som kan inneholde personopplysninger. Det er ikke tillatt å bruke privat epost til dette formålet.
- Varsle umiddelbart ved brudd på personopplysningssikkerheten via avviksmelding i UiB Hjelp. Dette gjelder for eksempel dersom opplysninger har kommet på avveie eller uvedkommende kan ha fått tilgang til personopplysninger.

Publisering

Som student eier du rettighetene til din masteroppgave. Masteroppgaver er en viktig del av norsk forskning som mange kan ha interesse av å lese. UiB oppfordrer alle masterstudenter til å gjøre oppgaven sin tilgjengelig i BORA (Bergen Open Research Archive), som er et ikke-kommersielt system som sikrer langtidslagring og tilgjengeliggjøring.

Studenter ved Det juridiske fakultet skal:

- Ta hensyn til personer og grupper som er direkte eller indirekte berørt av forskningen.
 - Vise særlig aktsomhet dersom det publiserte materialet inneholder informasjon som direkte eller indirekte kan knyttes til fysiske personer.
-

Veileder for registrering i RETTE

I samsvar med personvernforordningen artikkel 30 (krav til protokoll) skal forsknings- og studentprosjekter som behandler personopplysninger være registrert i UiBs prosjektoversikt [RETTE](#).

Gjennom registrering i RETTE oppgis informasjon om formålet med prosjektet, hvilke typer personopplysninger som samles inn, hvem som utfører prosjektet, hvem som er prosjektansvarlig ved fakultetet og når prosjektet skal avsluttes.

Prosjekter som kun benytter allment tilgjengelige kilder slik som Lovdata og Rettsdata, offentlige dokumenter eller publisert litteratur skal ikke meldes i RETTE.

Følgende er eksempler på prosjekter som skal meldes i RETTE:

1. Prosjekter som frembringer eget datamateriale som inneholder personopplysninger. Eksempler på dette kan være gjennomføring av intervjuer eller spørreundersøkelser, notater eller opptak fra f.eks. rettssaker.
2. Prosjekter som søker tilgang til materiale som ikke er åpent tilgjengelig og som inneholder personopplysninger. Eksempler på dette kan være utlevering av dommer fra tingretter, innsyn i nemndsavgjørelser eller lignende.
3. Prosjekter som skal hente inn materiale hvor det fremgår informasjon som faller inn under personvernforordningens særlige kategorier av personopplysninger. Eksempler på dette er:
 - opplysninger om barn.
 - opplysninger om straffedommer eller lovovertridelser.
 - opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, filosofisk eller religiøs overbevisning eller fagforeningsmedlemskap.
 - opplysninger om helse, seksuelle forhold eller seksuelle orientering.

Andre prosjekter kan også utlyse krav om melding. Ta kontakt med masteroppgave.jurfa@uib.no dersom du er usikker.

Prosjekter som krever registrering i RETTE skal alltid ha intern veileder. I RETTE skal studenten ha rollen som prosjekteier og veileder ha rollen som prosjektansvarlig.



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 69/24
Møtedato: 19.11.2024
Journalnummer:

Forslag om etablering av et forskningssenter for klima-, energi- og bærekraftsrett:

COAST Law Center

Fakultetets strategi 2023-2030 *Rettsvitenskap i front* lanserer tre faglige tyngdepunkt: *Klima- og energirett, Rettsstat og internasjonalt rettssamarbeid og Rammevilkår for næringsverksemd og nyskaping*. Strategien peker på at *Klima- og energirett* i særlig grad svarer på sentrale og komplekse samfunnsutfordringer, og har som mål at det faglige tyngdepunktet skal realiseres som et senter innen 2030. I handlingsplanen for forskning 2024-2025 er målet konkretisert med at *grunnlaget for utviklingen av senteret skal sikres innen utgangen 2025*.

Organisering av forskningsaktivitet i et senter er en måte å skape større synlighet og tyngde for et fagmiljø med stort potensial for ekstern finansiering og vekst i årene som kommer. Fagmiljøet som står bak initiativet, har allerede skaffet fakultetet flere rekrutteringsstillinger og har etablert et omfattende tverrfaglig samarbeid. Ved en senterdannelse legges det et grunnlag for at fagmiljøet kan arbeide mer enhetlig, koordinert og strategisk fremover. For å oppnå slike gevinster må senteret ha en ledelse som tar ansvar for å hente ut potensialet i senteret som samarbeidsplattform. Kompetansen til å opprette et senter ligger hos fakultetsstyret. Saken legges frem for Forskningsutvalget som diskusjonssak.

Et senter som representerer en tilsvarende ambisiøs samarbeidsplattform for faglig aktivitet, er kjent for fakultetet med the Centre on the Europeanization of Norwegian Law (CENTENOL). Senteret ble opprettet av styret 9. mai 2023 (styresak 48/23) etter tilslag om finansiering i en femårsperiode fra Norges forskningsråd. Finansieringsgrunnlaget stilte i dette tilfellet krav om at aktiviteten ble organisert i et senter.

I den økonomiske situasjonen til fakultetet må det forventes at eventuelle merkostnader knyttet til omlegging av faglig aktivitet til et senter, som for CENTENOL, bæres av eksterne midler. Den omfattende prosjektporteføljen som fagmiljøet i forskergruppen for klima-, energi- og miljørett kan vise til, gir grunnlag for å tro at dette er realistisk.

Etableringsgrunnlaget

Et forslag fra forskergruppen for klima-, energi- og miljørett til etablering av et forskningssenter for klima-, energi- og bærekraftsrett med oppstart i mai 2025 følger som vedlegg til saken.

Forskningsutvalget bes om synspunkter og innspill til forslaget fra fagmiljøet. Det bes særlig om synspunkter og innspill på hvor langt fakultetet har personell og økonomisk bæreevne til å følge opp beskrivelsene av ambisjonsnivå (tre søyler), organisasjonsform (en leder og tre pilarledere) samt faglig, administrativt og økonomisk ressursbehov i oppstartsfasen. Ressurs-behovet i oppstartsfasen er skissert slik:

“Overgangen fra forskergruppe til senter og driften i en oppstartsfase vil ikke kreve betydelige ressurser. Senteret vil søke status tilsvarende forskergruppe 5 og benytte driftsmidler som følger med dette til å finansiere forskningsaktiviteten. Videre vil midlene i nettverksprosjektet WickedWaters supplere tildelingen fra fakultetet og dekke gjesteforskerprogram, seminar og konferansevirksomhet og ph.d.-kurs. Med innvilgelse av prosjektet NorthCarb fra Akademiaavtalen har fakultetet allerede bidratt med en post doktor som egenandel.

Behovet i oppstartsfasen er midler til administrativ leder i 40-50% stilling og to professor II-stillinger innen klima, bærekraft og/eller energirett. I tillegg vil det være behov for en eller to vitenskapelige assistenter som jobber sammen med senterledelsen med koordinering av faglig aktivitet.”

Saken om forslag til senteretablering står på sakskartet til fakultetsstyret 10. desember. Forskningsutvalget bes ta stilling til om utkastet er modent for å fremmes til styrebehandling, og om utvalget har reservasjoner og forslag til justeringer som eventuelt bør fremmes fra FU i saken.

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget anbefaler fakultetsstyret å vedta etablering av COAST Law Center med de reservasjoner og forslag til justeringer av ambisjoner som fremkom i møtet.

Ragna Aarli
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

Vedlegg:

Notat etablering COAST Law Center inkludert oversikt over prosjektmidler knyttet til fagmiljøet

14.11.2024
INMU

Etablering av et forskningssenter for klima-, energi- og bærekraftsrett ved Det juridiske fakultet:

COAST Law Center

Innledning

Fakultetets strategi 2023-2030 *Rettsvitenskap i front* lanserer tre faglige tyngdepunkt: *Klima- og energirett, Rettsstat og internasjonalt rettssamarbeid og Rammevilkår for næringsverksemd og nyskaping*. De faglige tyngdepunktene skal bidra til forskningssamarbeid på tvers av de tradisjonelle rettsdisiplinene og med andre disipliner og sektorer, øke rekrutteringen og videreutvikle det internasjonale nettverket. Strategien peker på at *Klima- og energirett* i særlig grad svarer på sentrale og komplekse samfunnsutfordringer, og målet er at det faglige tyngdepunktet skal realiseres som et senter innen 2030. I handlingsplanen for forskning 2024-2025 er målet konkretisert med at *grunnlaget for utviklingen av senteret skal sikres innen utgangen 2025*.

I dette notatet legger vi fram en skisse for etablering av et forskningssenter for klima-, energi- og bærekraftsrett med oppstart i **mai 2025**. Senteret skal forske på både privat- og offentligrettslige problemstillinger **på hav, marint miljø og maritim** relatert virksomhet, og har arbeidstittel **COAST Law Center**. Senteret erstatter den eksisterende forskergruppen for klima-, energi- og miljørett og forskergruppens medlemmer tilknyttes senteret.

Struktur og innhold som beskrevet i notatet er tenkt for første tre-års periode. Våren 2028 gjennomføres en intern evaluering for justering og videreutvikling av senteret.

Bakgrunn

Etterspørselen etter rettsvitenskapelig bidrag i tverrfaglige forskningsprosjekter og tverrsektorielle samarbeid innen klima, energi, miljø og bærekraft har økt betraktelig de siste årene. Behovet for å styrke og videreutvikle forskningsmiljøet innen dette feltet har økt parallelt. Store omveltninger knyttet til blant annet klimautfordringen, naturkrisen, energikilder, teknologisk utvikling og næringslivets rolle for bærekraftig utvikling, utløser komplekse omstillingsprosesser der kunnskap om og utvikling av styringssystem- og former står sentralt.

UiBs strategiske satsinger på hav, og klima og energiomstilling har lagt til rette for tverrfaglige synergier mellom blant annet samfunnsøkonomi, samfunnsgeografi, sammenlignende politikk, geofysikk, kjemi, biologi og rettsvitenskap. Det tverrfaglige samarbeidet på tvers av radikalt ulike fagområder har fått utvikle seg over tid, og rettsvitenskapens bidrag har blitt et klart konkurransefortrinn for UiB i søknader om eksterne midler og i å etablere kunnskapssamarbeid med næringslivet og offentlig sektor.

Det rettsvitenskapelige fagmiljøet innen dette feltet er i dag organisert i forskergruppen for klima-, energi- og miljørett. Forskningsområdene spenner vidt og inkluderer blant annet forvaltningsrett med fokus på miljørett og arealplanlegging, energirett med vekt på bærekraftig ressursbruk, karbonlagring og maritim planlegging, privatrett særlig i form av kontraktsrett med vekt på

Senteretablering: bakgrunn, faglig innretning og struktur

bærekraft og selskapsrett, energimarkeder og næringslivets omstillingsevne i det grønne skiftet og marin- og havrett med vekt på fiskeri, fartøy, sirkulær økonomi, avvikling og resirkulering. Gruppen har en fleksibel organisering med rundt 15 kjernemedlemmer, der de fleste også har tilknytning til eksternfinansierte forskningsprosjekter.

Forskergruppen har siden 2019 hatt koordinator- eller partnerrolle i flere store tverrfaglige og tverrinstitusjonelle forskningsprosjekter:

- **HyValue – Norwegian Center for Hydrogen Research**
 - Finansør: Norges forskningsråd
 - Kategori: Senter for miljøvennlig energi (FME)
 - Eksternfinansiering: 10 233 000
 - Periode: 2022-2030
 - Koordinator: NORCE
 - Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui, Sigrid Eskeland Schütz, Berte-Elen Reinertsen Konow, Torhild Elin Nordtveit (postdoktor fom 2023), NN (postdoktor fom 2025) og Rudiger Tscherning (prof II fom 2024)
- **Impact Wind Sør-Vest**
 - Finansør: Norges forskningsråd
 - Kategori: Kompetanse og samarbeidsprosjekt (KSP)
 - Eksternfinansiering: 2 600 000
 - Periode: 2022- 2026
 - Koordinator: NORCE
 - Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui, Sigrid Eskeland Schütz, Berte-Elen reinertsen Konow, Siv Elén Vedvik (postdoktor fom 2023)
- **Designing a refined legal framework for offshore wind in the North Sea (DeWindSea)**
 - Finansør: Akademiaavtalen
 - Eksternfinansiering: 5 000 000
 - Periode: 2020- 2024
 - Koordinator: UiB JUSS
 - Involverte: Sigrid Eskeland Schütz, Eirik Finserås (ph.d. 2021-2024)
- **GovWind**
 - Finansør: UiB
 - Eksternfinansiering: 6 500 000
 - Periode: 2020- 2026
 - Koordinator: UiB JUSS
 - Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui
- **Avvikling og sirkularitet, samarbeidsprosjekt med Offshore Norge**
 - Finansør: Offshore Norge
 - Eksternfinansiering: 700 000
 - Periode: 2023-2025
 - Koordinator: UiB JUSS

- Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui, Berte-Elen Reinertsen Konow, Torhild Elin Nordtveit
- **SEAS Cofund**
 - Finansør: EU MSCA
 - Eksternfinansiering: 3 000 000
 - Periode: 2023-2027
 - Koordinator: UiB MN
 - Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui, Sigrid Eskeland Schütz, Leila Neimane (postdoktor fom 2023), Monica Pons Hernandez (postdoktor fra 2025).
- **The North Sea Carbon Basin: Governance for transporting, storing and building CCS infrastructure in the Climate Transition (NorthCarb)**
 - Finansør: Akademiaavtalen
 - Eksternfinansiering: 5 000 000
 - Periode: 2025- 2028
 - Koordinator: UiB JUSS
 - Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui, Knut Høivik, postdoktor og ph.d. (begge fom 2025) og professor II (fom 2025).
- **Europe's evolving market design towards 2040: Electricity Market Reform and decision-making during its implementation (EVOLVE)**
 - Finansør: Norges Forskningsråd
 - Eksternfinansiering: 700 000
 - Periode: 2025-2028
 - Koordinator: CICERO
 - Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui, Malgorzata Cyndecka
- **Actionable budgets for sustainable climate and nature governance (ECOBUDGETS)**
 - Finansør: Norges Forskningsråd
 - Eksternfinansiering: 270 000
 - Periode: 2025-2028
 - Koordinator: CET, UiB
 - Involverte: Ingunn Elise Myklebust
- **Wicked Waters: Strengthening a Leading Research Environment for Wicked Problems in Green and Sustainable Maritime Governance in the Nordics**
 - Finansør: Norges Forskningsråd
 - Eksternfinansiering: 1 299 000
 - Periode: 2022-2027
 - Koordinator: UiB JUSS
 - Involverte: Forskergruppen
- **Såkor-smidler klima og energi**
 - Finansør: UiB
 - Eksternfinansiering: 100 000
 - Periode: 2024-2026
 - Koordinator: UiB JUSS

- Involverte: Forskergruppen
- **De grønne stillingene**
 - Finansør: UiB
 - Eksternfinansiering: fast førsteamanuensis/professorstilling
 - Periode: 2023- xx
 - Koordinator: UiB Juss
 - Involverte: Ignacio Herrera Anchustegui

I tillegg til de innvilgede prosjektene i listen over, har fagmiljøet bidratt til to søknader om forskningssentre for miljøvennlig energi (FME), en koordinert av NORCE og en av NINA, en søknad om kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP) koordinert av NORCE og to VISTA-søknader, begge koordinert av UiB. Disse ble ikke innvilget. Fagmiljøet har videre partnerrolle i tre SFI-søknader som er under behandling, to koordinert av NORCE og en av NTNU. Tematikkene i søknadene er gjenbruk i offshore installasjoner til havs, havobservasjon og overvåking og bærekraftig anvendelse av kjernekratteknologi i maritim transport. I tillegg inngår fagmiljøet i en Doctoral Network-søknad til EU/MSCA med tittelen «The High Seas».

Fagmiljøet bidrar også aktivt til sentre ved andre fakultet som Bergen Offshore Wind Centre (BOW), Center for Climate and Energy Transformation (CET) og the Center for Sustainable Area Management (CeSAM). Videre huser forskergruppen fire av de nåværende ni postdoktorene ved fakultetet og det vil i løpet av 2025 bli ansatt ytterligere to postdoktorer gjennom de pågående prosjektene NorthCarb og HyValue. Alle disse vil ha en overlapp på 1-2 år og er et godt utgangspunkt for faglig og karrieremessig satsing på de i midlertidig stillingene.

Høy prosjekt-, nettverks og tverrfaglig og tverrsektoriell aktivitet har vært styrkende for fagmiljøet og utvidet det nasjonale og internasjonale nettverket. Fagmiljøet blir ofte trukket inn i utredninger som del av sentrale lov- og forskriftsprosesser. Samtidig har det blitt tydelig at det er behov for å styrke den rettsvitenskapelige kunnskapsfronten for å kunne bidra til utviklingen av tverrfaglig kunnskapsberedskap innen klima og energiomstilling med uavhengig juridisk forskning, både grunnforskning og anvendt forskning, og innenfor både offentlig og privatrett.

Med jevnt høy aktivitet følger mer administrasjon og koordinering og oppfølging av forskere i rekrutteringsstillinger enn det det er lagt opp til i forskergruppestrukturen ved fakultetet. Per i dag faller mye av det administrative arbeidet som høy aktivitet medfører på forskergruppeleder. Den administrative støttefunksjonen i forskningsadministrasjonen er ikke organisert på en måte som tillater utstrakt administrativ støtte til forskergrupper med høy aktivitet. Forskergruppelederen tar også et uoffisielt faglig ansvar i å følge opp den samlede forskningsaktiviteten og skape synergier mellom de mange forskningsprosjektene og -ideene.

Organisering av aktiviteten i et senter med en faglig og administrativ ledelsesstruktur, tydelige rammer for prosjektutvikling og drift, rekruttering og oppfølging av yngre forskere og strategisk posisjonering nasjonalt og internasjonalt vil gi et større handlingsrom for å videreutvikle de rettsvitenskapelige perspektivene innen klima-, energi-, miljø- og bærekrafts forskning som på kort og lang sikt vil generere inntekter for fakultetet.

Tematisk innretning og profil

Senteret skal romme bredden av forskningsinteresser og forskningsinitiativ på tvers av offentlig og privat rett innen klima-, energi- og bærekraftsrett og det vil ha et særlig **forskningsfokus på hav, marint miljø og maritim** relatert virksomhet. Avhengig av forskningsspørsmål og innretning, vil norske farvann stå i fokus, som norskekysten og Nordsjøen, men også internasjonale farvann og komparative analyser med andre land. Et marint og maritimt fokus fungerer som et 'møtepunkt' for forskere og passer godt til UiBs generelle kompetanse og satsingsområder. I tillegg reflekterer det byens historie og speiler flertallet av våre forskeres forskningsinnretning.

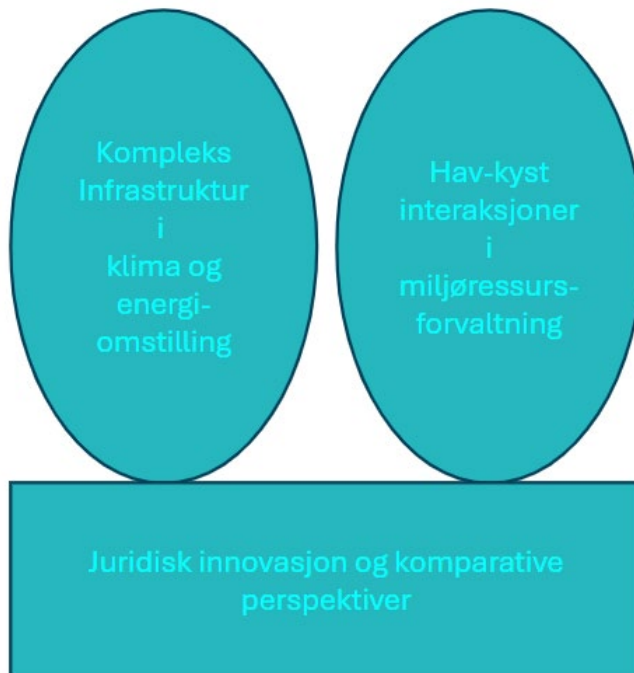
Fakultetet har allerede en betydelig nasjonal og internasjonal forskningsposisjon innen marinrelaterte klima-, energi- og bærekraftsspørsmål. Dette er et felt som knytter seg til overgangen som samfunnet gjennomgår når det gjelder utnyttelse av areal og naturressurser og den trusselen denne aktiviteten utgjør for naturmangfoldet og klimastabilitet. Samfunnet og beslutningstakere søker etter regulatoriske alternativer og løsninger for å fremme utviklingen av bærekraftige, sirkulære og mer inkluderende løsninger knyttet til både akvakulturnæringen og utvinning og utnyttelse av energi. Havbruksforvaltningen står overfor behov for store omstillinger for å møte behov for økt produksjon av fisk på måter som ikke skader villfisk og natur, samtidig som det marine miljøet er en sentral arena for å utvikle verktøy for å dempe og tilpasse seg klimaendringene. Utnyttelsen av naturressurser og byggingen av infrastruktur er kompleks, og reiser behov for flere verktøy også for planlegging og samspill mellom nye former for aktivitet.

Klima- energi- og miljø- og bærekraftsrettsfeltet har overvekt av forskere og praktikere som jobber med offentligrettslige spørsmål. Men store omveltninger knyttet til blant annet energikilder og klimautfordringer, og næringslivets rolle for bærekraftig utvikling, gjør at man må legge større vekt på samhandling med markedsstrukturene og de privatrettslige aspektene i systemtenkningen. Senteret vil derfor ha en særlig interesse i å også bygge ut den privatrettslige komponenten, for på denne måten å bidra til å styrke privatrettslig forskning og koblingen mellom offentlig og privatrett ved fakultetet. Den tematiske profilen og styrkingen av privatrett skal i første omgang synliggjøre senteret nasjonalt og internasjonalt for å tiltrekke gode samarbeidspartnere og utvikle forskningssamarbeid der det rettsvitenskapelige perspektiv har en sentral rolle. Profilen skal også skape en tydeligere kobling i bredden av forskningsaktiviteter og tiltrekke søkere til rekrutteringsstillinger.

Den tematiske innretningen organiseres i tre pilarer, og skal bygge på eksisterende aktivitet i forskergruppen. Pilarene forslås på bakgrunn av interne diskusjoner, vurdering av eksisterende portefølje, ekspertisen blant våre tilknyttede medlemmer, sammenligninger med andre sentre og det forventede potensialet for vekst og utvikling av forskningsmiljøet.

Kompleks infrastruktur i klima og energiomstilling: Her vil fokuset være på samspillet mellom infrastrukturutvikling, fornybare energiprosjekter, energiproduksjon, klimatilpasning og utvikling av klimatiltak, og samspillet mellom teknologier. Vi vil forske på hvordan konsesjonssystemene legger til rette for godkjenning og utbygging av infrastruktur og energiproduksjon, samt de offentlige og private finansieringsformene, og hvordan kontrakter mellom private aktører gjør det mulig å finansiere/dele risikoen knyttet til store prosjekter. Krav til ansvarlig næringsliv inngår i dette. Temaer som regel og konsesjonssystemer for energiproduksjon (inkludert transport), kompetansedeling mellom myndigheter og samhandling med ikke-offentlige organer (multi-level-governance), sektor- og kraftintegrasjon, konsesjons- og entrepriserett, samt ekspropriasjon og

grensene for statsmakt vil stå sentralt i denne pilaren. **Pilaren ledes av Ignacio Herrera Anchustegui og Rudiger Tscherning.**



Hav-kyst interaksjoner i miljøressursforvaltning: Forskningen i denne pilaren vil dreie seg om å identifisere, forstå og bidra i utviklingen av juridiske rammeverk som regulerer hav-kyst interaksjonen. En forutsetning for tillitsbasert styring og offentlig aksept for politiske tiltak i en tid med hurtig omstilling er gjennomsiktighet i beslutningsprosessene, åpen og fagoverskridende vitenskap og gode juridiske og etiske rammeverk. Utbygging av infrastruktur og økt næringsaktivitet til havs påvirker kysten, og hav-kyst interaksjonen er preget av motstridende interesser knyttet til miljøforvaltning og konkurranse om areal og ressurser. Ulike regelverk for hav, kystområder og land, med ulik kompetansedeling mellom både sektormyndigheter og myndighetsnivå,

kan gi utfordringer for helhetlig og effektiv styring og planlegging. Det må også tas hensyn til spesifikke regler knyttet til miljøvern av kystnære arter. Miljøressursforvaltning krever styringssystem og former som tar hensyn til motstridende interesser. Behovet for en «social-license-to-operate» øker i de fleste sektorer og sosio-juridisk forskning som tar hensyn til preferansene og perspektivene til mennesker som bor nær kysten og påvirkes av utviklingen er aktuell å utforske i denne pilaren. **Pilaren vil bli ledet av Ingunn Myklebust og Siv Elén Årskog Vedvik.**

Juridisk innovasjon og rettskomparative perspektiver: Forskningen i denne pilaren vil ha en teoretisk og metodologisk tilnærming til klima-, energi- og bærekraftsrett. Overgangen til både grønne og digitale økonomier, samt fremveksten av den blå økonomien, utfordrer eksisterende reguleringsparadigmer, som ble utviklet i en kontekst med mer vertikal maktfordeling i samfunnet og med nasjonalt definerte områder for rettsanvendelse og selskapsaktivitet. Varer og tjenester ble tradisjonelt distribuert lineært, mens det nå er behov for kunnskapsutvikling om sirkulære løsninger. Et hovedfokus i pilaren vil være å identifisere utfordringer som nye rettsteoretiske og regulatoriske tilnærminger kan løse på en bedre måte. Et eksempel kan være å endre tilnærmingen til styring av energiinfrastrukturprosjekter. I stedet for å bruke en industriell eller sektorvis tilnærming, kan vi ta utgangspunkt i en mer integrert og helhetlig studie av selve prosjektene. Juridisk innovasjon, komparative perspektiver og nye regulatoriske tilnærminger for klima- og energiomstilling vil være en tverrgående pilar i senterets forskningsaktivitet. Vi vil utvikle

et fagmiljø som driver med rettsvitenskapelig grunnforskning som også vil være relevant for andre retts- og fagområder og sektorer. **Pilaren vil bli ledet av Torhild Elin Nordtveit og Sören Koch.**

Pilarene skal prioritere visse typer forskningstemaer og problemstillinger og på denne måten gå dypere inn i forskningssenterets generelle virkeområde. Det betyr ikke at senteret kun skal drive med aktiviteter som er relatert til eller knyttet til pilarene. Det betyr snarere at forskere vil bli oppfordret til å knytte eksisterende og fremtidig arbeid til de tre foreslåtte tematiske pilarene. Pilarene skal bidra til å utvikle og utnytte synergier innenfor de eksisterende prosjektene som senteret skal lede, og vil også fungere som et springbrett for nye forskningsprosjekter. Pilarene vil både ha aktiviteter som er prosjektspesifikke og aktiviteter som legger til rette for tematisk bredde. I tillegg vil pilaren for juridisk innovasjon og komparative perspektiver fungere som en integrerende struktur som legger til rette for utveksling av perspektiver og metodiske tilnærminger mellom forskere og på tvers av ulike temaer og felt. Etter den interne evalueringen av senteret i 2028, vil pilarstrukturen og fokusområdene videreutvikles eller endres om nødvendig.

Senterstruktur

Senteret skal erstatte forskergruppen for klima-, energi- og miljørett. Senteret skal være et knutepunkt for en rekke allerede eksisterende forskningsprosjekter, initiativer og nettverk. Faglig og strategisk ledelse vil ligge hos senterleder som i første periode vil være Ignacio Herrera Anchustegui. Senterleder kan potensielt få en mellomlederrolle ved fakultetet for å avlaste fakultetets faglige ledelse med blant annet faglig utvikling og posisjonering innen et forskningsområde der aktivitetsnivået, antall rekrutteringsstillinger, og den tverrfaglige og tverrsektorielle prosjektdeltakelsen er høy og stadig under utvikling.

Senterlederen inngår i et lederteam med en administrativ leder med forskningsrådgivende og koordinerende funksjon. Forskergruppens forskningsrådgiver har vært Ingrid Birce Müftüoğlu, som også har bistått i utvikling av senterideen. Senteret skal administrere, koordinere og lede alle eksternt og internt finansierte prosjekter som er tilknyttet miljøet. En klarere ledelses- og koordineringsstruktur er avgjørende for å skape synergier mellom prosjekter, sikre bred formidling av resultater og bidra til å synliggjøre Det juridiske fakultet som ledende innen klima-, energi- og bærekraftsrett.

I tillegg vil de tre pilarene ha faglige ledere med ansvar for felles faglig aktivitet i pilaren som for eksempel organisering av seminarer, invitasjon av gjesteforelesere, representasjon av senteret i nasjonale og internasjonale sammenhenger, ta initiativ til å lede sampublisering og forskningsformidling. Pilarledere samarbeider med senterledelsen om strategiske beslutninger og langsiktig planlegging. Pilarledelsen bør bestå av en senior og en yngre forsker slik at faglig ledelse kan inngå i karriereutviklingen til forskere i rekrutteringsstillinger.

Senteret vil etablere et rådgivende utvalg bestående av internasjonalt anerkjente forskere og interessenter fra næringslivet, relevante departementer og forvaltningen. Det rådgivende utvalget vil vurdere pilarene opp mot forskningsaktiviteten underveis og komme med innspill til hensiktsmessig organisering og profilering for en god og utviklende forskningskultur.

Det rådgivende utvalget er stort og bredt sammensatt. Hele utvalget skal ikke delta i alle aktiviteter og prosesser. Vi vil sette sammen underutvalg og prosjektgrupper på tvers av medlemmene avhengig av hva vi trenger råd og hjelp til.

Senteretablering: bakgrunn, faglig innretning og struktur

- **Leigh Hancher**, professor University of Tilburg
- **Anne-Michelle Slater**, professor University of Aberdeen, School of Law
- **Karin Buhmann**, professor Copenhagen Business School
- **Birgitte Egelund Olsen**, professor Aarhus Universitet
- **Gunnar Eskeland**, professor NHH, leder Center for Energy, Natural Resources and the Environment (ENE) NHH
- **Niko Soininen**, professor University of Eastern Finland, leder Center for Climate Change, Energy and Environmental
- **Tina Soliman Hunter**, professor Macquarie University
- **Håvard Haarstad**, professor Universitetet i Bergen, leder Center for Climate and Energy Transformation
- **Øyvind Fiksen**, professor og visedekan for marin satsing Universitetet i Bergen
- **Kristine Spildo**, professor og visedekan for klima- og energiomstilling Universitetet i Bergen
- **John Paterson**, professor Aberdeen University, founder Center for Energy Law
- **Fillipo Lorenzon**, professor Dalian Maritime University
- **Henrik Bjørnebye**, partner BAHN
- **Geir Lasse Taranger**, avdelingsdirektør akvakultur, marint miljø og teknologi Havforskningsinstituttet
- **Charlotte Gannefors Krafft**, leder Energiomstilling Vest
- **Anne-Lise Søyland**, fagsjef operasjonell styring og regelverk Offshore Norge
- **Lars Ole Sikkeland**, senior environmental lawyer Equinor
- **Vicente López-Ibor Mayor**, President of European Federation of Energy Law
- **Dr. Antonis Metaxas**, managing Partner Metaxas & Associates and Chairman, Hellenic Energy Regulation Institute
- **Line Tjelflaat**, seniorrådgiver Nærings- og fiskeridepartementet

Senteret vil også bygge opp et alumninettverk som involveres i utviklingen og synliggjøringen av senteret.

Målet er at senterets struktur skal legge til rette for videreutvikling av et forskningsfellesskap som vektlegger kunnskapsdeling, faglig integritet og samarbeid:

- Senteret skal rekruttere nasjonalt og internasjonalt til ph.d.- og postdoktorstillingene og legge vekt på yngre forskeres karrieremuligheter og utvikling.
- Senteret skal innlemme masterstudenter i den daglige forskningsaktiviteten.
- Senteret skal tilby et attraktivt gjesteforskerprogram og rekruttere til II-stillinger for faglig utvikling.
- Senteret skal ha en tydelig ledelsesstruktur med senterleder og administrativ leder i etableringsfasen. Evaluering etter tre år og evt. revidering av senterstruktur og ledelsesform for den videre driften.
- Senteret skal jobbe med koblingen mellom forskning og undervisning og styrke kapasiteten innen undervisning innen klima-, energi- og bærekraftsrett ved fakultetet.

- På sikt skal senteret samlokaliseres i juss II og i første fase vil rekrutteringsstillingene prioriteres.

Synergier

Senteret skal skape synlighet på nasjonalt og internasjonalt nivå, og sementere fakultetets rykte som et ledende miljø i Nord-Europa. Det vil tjene som en plattform for å sikre ekstern finansiering, og medlemskap vil fremme rekruttering av juniorforskere gjennom å gi dem ledererfaring og et attraktivt arbeidsmiljø. I tillegg forventes det at senteret vil fremme felles forskningsinitiativ og felles publikasjoner.

Strukturen med tre søyler er utformet slik at den inkorporerer eksisterende forskningsinitiativer. I senterets oppstartsfase vil deltakere i eksisterende prosjekter bli bedt om å bidra til utformingen av profilen til den pilaren som prosjektet deres faller inn under. På denne måten legges det il rette for umiddelbar aktivitet innenfor søylene, samtidig som individuelle forskere og deres prosjekter drar nytte av kollektive aktiviteter. Regelmessige idedugnader og promotering av individuelt arbeid vil bidra til å identifisere hull i forskningslitteraturen og regelverket, som igjen kan føre til nye forskningsinitiativer. Strukturen skal videre bidra til å gjøre det lettere å utveksle informasjon mellom de ulike aktivitetene og åpne for samsponsing av aktiviteter fra ett eller flere forskningsinitiativer, noe som vil bidra til at hvert prosjekt/initiativ til enhver tid har ressurser til å levere resultater. Ved å arrangere forskningsseminarer om bestemte temaer kan vi for eksempel invitere internasjonale forskere som kan bli en del av et eksisterende eller fremtidig prosjekt, selv om aktiviteten ikke er strengt knyttet til et bestemt prosjekt eller mangler et dedikert budsjett.

For å fremme synergier mellom pilarene, eksisterende og fremtidige forskningsprosjekter og senterledelsen vil vi jobbe med følgende kortsiktige og langsiktige tiltak:

- **Samarbeidsmøter** annenhver måned for prosjektledere og forskere innenfor hver pilar for å dele funn, planlegge felles aktiviteter og diskutere fremdrift.
- **Koordinere og støtte søknadsaktivitet** for å øke sjansene for å sikre finansiering og integrere og kombinere innsats på tvers av pilarene og forskningsprosjektene.
- **Utvikle formidlingsplaner** for å nå ut til et bredere publikum, inkludert beslutningstakere, næringslivsledere og offentligheten, der både senteret, dets pilarer og det spesifikke forskningsinitiativet blir promotert samtidig.
- **Vurdere å opprette en egen publikasjonsserie** for senterets forskningsresultater for å øke synligheten og den akademiske anerkjennelsen og spre forskningsprosjektenes resultater på en mer effektiv måte.
- **Årlig forskningssymposium og skrivekurs** vil fungere som en møteplass for senterets nettverk og legge til rette for felles skriveprosjekter og søknader.

Plan for vekst og rekruttering i senterets første fase

Det er først og fremst gjennom ekstern finansiering at senteret vil kunne vokse og utvikle seg. Senteret er likevel ikke avhengig av ekstern finansiering til enhver tid for å drive grunnaktiviteten. Vi vil utøve en fleksibilitet når det kommer til søknadsaktivitet og gi forskerne spillerom og tid til å utvikle de prosjektene de brenner for. Målet er likevel at senteret får innvilget tre større søknader

fra Norges forskningsråd, Akademiaavtalen, Nordic Research Fund, og/eller Horizon Europe i løpet av senterets første 3-års periode.

Når det gjelder hvilke typer utlysninger senteret skal satse på, er det flere faktorer som spiller inn. For det første ser vi det som helt nødvendig at senteret og dets medlemmer driver rettsvitenskapelig forskning på høyt nivå, og gjerne med et større trykk i privatrettslig retning. Vi vil prioritere å bidra med høykvalitetsstøtte til forskningsprosjekter og søknader der den juridiske komponenten er viktig, om ikke det bærende elementet. Samtidig er det slik at på de områdene der senteret ønsker å være aktiv, er utlysningene ofte rettet mot store tverrfaglige prosjekter der jussen er en mindre del av en større helhet. I slike prosjekter kan juridisk forskning noen ganger forveksles med en form for juridisk akademisk «konsulentvirksomhet». Vår erfaring er likevel at disse tverrfaglige og store forskningsprosjektene kan passe godt inn i en helhetlig forskningsprofil, så lenge vi sikrer tilstrekkelig finansiering for ansettelse av stipendiater og postdoktorer.

Ekstern finansiering åpner opp for styrking av fagmiljøet i form av rekrutteringsstillinger, men gir ikke tilstrekkelig budsjett eller muligheter for mer langsiktige tilknytninger i form av faste stillinger. Det er derfor avgjørende at senteret har karriereutvikling som et prioritert område. Vi må på den ene siden jobbe med å styrke våre midlertidige ansattes karrieremuligheter i løpet av den perioden de er ansatt hos oss, og samtidig arbeide langsiktig for å skaffe midler for å opprette faste stillinger.

Klima-, energi- og bærekraftsett er et felt som er mer internasjonalt rettet enn flere andre rettsområder. Internasjonal rekruttering vil åpne for nye ideer og perspektiver og måter å forske på, men kan gå på bekostning av kompetanse på nasjonale rettslige aspekter og norsk lov. Vi ønsker ikke at senteret skal være fristilt aktiviteten og undervisningen på fakultetet. Senteret skal være en bidragsyter til undervisningsporteføljen. Det er derfor er det avgjørende i rekrutteringen å finne en god balanse mellom internasjonale og nasjonale kandidater, samtidig som vi fortløpende må identifisere de faktiske mulighetene for videre karrieremuligheter i senteret og på fakultetet.

Ressursbehov i oppstartsfasen – 2025-2026

Overgangen fra forskergruppe til senter og driften i en oppstartsfase vil ikke kreve betydelige ressurser. Senteret vil søke status tilsvarende forskergruppe 5 og benytte driftsmidler som følger med dette til å finansiere forskningsaktiviteten. Videre vil midlene i nettverksprosjektet WickedWaters supplere tildelingen fra fakultetet og dekke gjesteforskerprogram, seminar og konferansevirksomhet og ph.d.-kurs. Med innvilgelse av prosjektet NorthCarb fra Akademiaavtalen har fakultetet allerede bidratt med en post doktor som egenandel.

Behovet i oppstartsfasen er midler til administrativ leder i 40-50% stilling og to professor II-stillinger innen klima, bærekraft og/eller energirett. I tillegg vil det være behov for en eller to vitenskapelige assistenter som jobber sammen med senterledelsen med koordinering av faglig aktivitet.

Oversikt prosjektmidler knyttet til fagmiljøet 2022-2030

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
HyValue – Norwegian Center for Hydrogen Research	44	638	650	724	1 978	2 770	1 888	1 484	77	10 253
HyValue – EGEN		66	643	1 192	674	1 159	937	855	418	5 944
ImpactWind Sør-Vest	4	762	831	840	115	47				2 599
ImpactWind EGEN	4	601	754	770	74	62	7			2 272
DeWindSea	1 069	1 238	1 238							3 545
Offshore Norge		350	350							700
Offshore Norge EGEN		20	326							346
SEAS Cofund		600	600	1 300	250	250				3 000
SEAS Cofund EGEN		600	600	1 300	250	250				3 000
NorthCarb				1 135	1 251	1 288	1 326			5 000
NorthCarb EGEN				1 546	1 701	1 751	1 804			6 801
EVOLVE					295	196	105			596
ECOBUDGETS				110	110	120				340
Wicked Waters	56	374	284	347	238					1 299
Wicked Waters EGEN			28	30	32	34				124
Såkorpsmidler klima og energi			33	33	33					99
	1 177	5 249	6 337	9 327	7 001	7 927	6 067	2 339	495	45 918

Oversikten viser forskningsprosjektmidler som miljøets forskere har skaffet og hvordan de fordeler seg i perioden 2022 til 2030. Prosjektporteføljen har i denne perioden et samlet budsjett på 45 918, der mesteparten av midlene går til rekrutteringsstillinger. Hovedvekten av midlene er fra Norges forskningsråd.

Framdriftsplan for lansering av senteret

- 4. desember 2023, senterplanleggingsmøte på Litteraturhuset med samarbeidspartnere
- 4.-5. april 2024, senterworkshop på Herdla med forskergruppen
- 26. september 2024, samarbeid med kommunikasjonsavdelingen om kommunikasjonsplan og mediestrategi igangsettes
- 3. oktober 2024, senternotat på høring i forskergruppen
- 15. november, forskergruppen søker forskergruppe 5 status
- 19. november 2024, etablering av senter legges fram for forskningsutvalget
- 10. desember 2024, etablering av senter legges fram for fakultetsstyret
- Januar 2025, rådgivende organ etableres
- Mars 2025, ny nettside lanseres
- Mars 2025, alumninettverk etableres
- Mai 2025, senteret åpner
- August 2025, internasjonal konferanse med lansering av senter i samspill med WickedWaters nettverksprosjektet

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 70/24
Møtedato: 19.11.24
Journalnummer:

BOA-rapport: økonomi, forskningsprosjekter og søknadsinitiativ

Innledning

Forskningsutvalget og fakultetsstyret skal bli forelagt en rapport om fakultetets bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteter (BOA) to ganger i året. Rapporten skal gi en oversikt over fakultetets BOA-inntekter, prosjektportefølje og søknadsinitiativer.

Målet med rapportene er å gjøre forskningsutvalget og fakultetsstyret mer kjent med status for BOA og implisitt utfordringene når det gjelder fakultetets ambisjoner om å øke eksterntfinansieringen for å utvide forskningskapasiteten til fagmiljøene.

Et hovedpunkt siden forrige rapport er at fakultetet har fått tildelt tre nye forskningsprosjekter fra Norges forskningsråd. Dette var et historisk godt tilslag for fakultetet, med en samlet tildeling på ca. NOK 31 millioner. I tillegg har ett prosjekt fått finansiering gjennom Akademiaavtalen med en tildeling på NOK 5 millioner.

Det vises ellers til fakultetets [strategiplan for 2023 – 2030](#) og [handlingsplan for forskning 2024 – 2025](#).

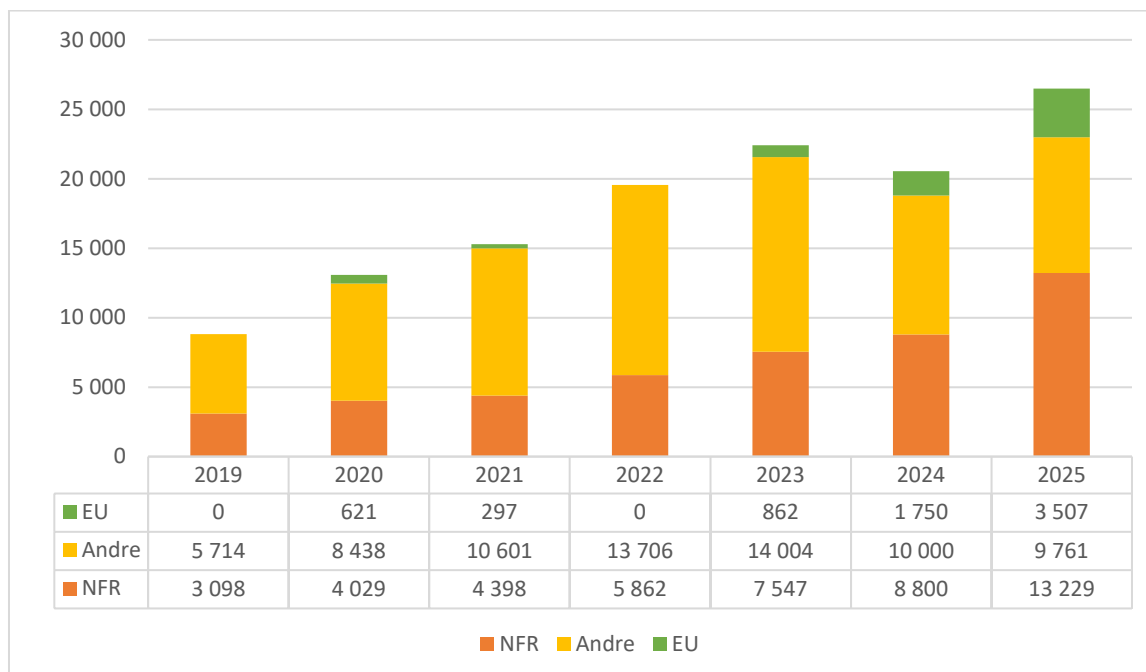
Fakultetets BOA-inntekter

De samlede BOA-inntektene i perioden 2019 – 2023 utgjorde i gjennomsnitt ca. 10 % av fakultetets totalbudsjett.

Som tabellen under viser, var inntektene fra BOA i 2023 på ca. NOK 22 millioner, som er en økning sammenlignet med de fire foregående årene. Inntektene for 2024 ligger derimot an til å bli noe lavere, med en prognose per november på NOK 21 millioner. En av årsakene er forsinkelser i rekruttering, slik at mange ansettelse på prosjekter ikke får budsjettvirkning før neste år.

Vi forventer imidlertid en betydelig økning i inntektene i 2025, når det også vil være oppstart av de fire nylig tildelte forskningsprosjektene. Prognosen på NOK 26 millioner for 2025 må likevel regnes som offensiv, primært med tanke på forventede inntekter fra EU-prosjekter.

Tabell 1: BOA-inntekter 2019 – 2025 (i NOK 1 000) ¹



Finansieringskilder

For perioden 2019-2024 utgjør kategorien «Andre» fakultetets viktigste finansieringskilde og består av midler fra offentlig sektor (departement/direktorat/etater), Trond Mohn forskningsstiftelse (primært i perioden 2019 – 2021) og Akademiaavtalen (samarbeidsavtalen mellom UiB og Equinor). I tillegg kan det nevnes at i underkant av NOK 1 million kommer fra fond og legater, med Meltzerfondet som største bidragsyter.

Inntektene fra Norges forskningsråd har i den siste femårsperioden vært sterkt økende, og vil ifølge prognosen være den viktigste inntektskategorien i 2025. Vi forventer at Norges forskningsråd vil være en viktig søknadsarena for fakultetet også de kommende årene.

Når det gjelder inntektene fra EU, har fakultetet en ambisjon om at disse vil stige i årene framover som et resultat av en målrettet satsing på ERC-prosjekter og deltakelse i prosjekter som er knyttet til de store samfunnsutfordringene (Horizon Europe, Pillar 2).

Prosjektporteføljen

Nye prosjekter

Det har ikke startet opp nye forskningsprosjekter siden forrige BOA-rapportering til FU i april (jf FU-sak 23/24), men fakultetet har fått tilslag på fire nye prosjekter:

- EX-PUN: Rettslige utfordringer knyttet til straffegjennomføring i Norge og India. Ledet av førsteamanuensis Henriette Tøssebro, finansiert av Forskningsrådet.
- PROTECT: Barns rettigheter, kriminalitetsforebygging og samfunnsvern. Ledet av professor Linda Gröning, finansiert av Forskningsrådet.

¹ Tabellen viser regnskapsførte tall for perioden 2019 – 2023, mens tallene for 2024 og 2025 er prognoser. I tallene inngår forskningsprosjekt, oppdragsprosjekt og driftsprosjekt (midler til reiser/opphold, såkornsmidler m.m.)

- LEXplain: KI som støtte for rettslig beslutningstaking. Ledet av professor II Henrik Palmer Olsen, finansiert av Forskningsrådet.
- NorthCarb: Karbonlagring, -transport og tilhørende infrastruktur i Nordsjø-bassenget. Ledet av professor Ignacio H. Anchustegui, finansiert av Akademiaavtalen.

Igangværende prosjekter

Fakultetet har per 1. november 2024 34 eksternfinansierte forskningsprosjekter.² Av disse koordineres 22 av fakultetet, mens fakultetet for tiden er partner i 11.

Det er en stor bredde i forskningen ved fakultetet generelt, noe som også gjenspeiler seg i BOA-porteføljen. Flertallet av forskergruppene har ett eller flere prosjekter som knytter seg til deres område. Det er en overvekt av prosjekter med tyngde innenfor offentlig rett, noe som må sees i sammenheng med hvilke tema som prioriteres av de store finansieringskildene.

Et viktig tematisk område med flere pågående prosjekter er *klima- og energirett*, som også er fremhevet som ett av tre faglige tyngdepunkt i fakultetets strategiplan. Fakultetets prosjekter innenfor temaområdet kan ses i sammenheng med det sterke tverrfaglige miljøet ved UiB og den sentrale satsingen på klima og energiomstilling som har pågått over flere år. Det arbeides for tiden med å konkretisere planene for etablering av et forskningssenter for klima-, energi- og bærekraftsrett med oppstart i mai 2025. Senteret skal ha et forskningsfokus innen både privat- og offentligrettslige problemstillinger på hav, marint miljø og maritim relatert virksomhet. Senteret erstatter den eksisterende forskergruppen for klima-, energi- og miljørett, og forskergruppens medlemmer tilknyttes senteret.

Et annet viktig tematisk område er *strafferett og straffansvar* (herunder psykisk syke lovbrøttere og barn som begår kriminalitet). Dette miljøet er fra 2024 organisert i den nye forskergruppen for rett, filosofi og psykisk helse, som blant annet samler de store prosjektene DIMENSIONS og CHILDCRIM og PROTECT.

Med oppstarten av CENTENOL og prosjektet LaW-BALANCE har fakultetet også gjennom ekstern finansiering styrket forskningsinnsatsen på EU/EØS-rett og internasjonal retts innvirkning på norske forhold.

Det vises for øvrig til vedlegg 1 for en samlet oversikt over porteføljen og til fakultetets [nettsider](#) for mer informasjon om de respektive prosjektene.

Innsendte søknader

I perioden november 2023 – oktober 2024 har fakultetet sendt ni søknader om ekstern finansiering av forskningsprosjekt der fakultetet har rollen som koordinator. To av søknadene som er til behandling, er ERC-søknader (ERC Consolidator Grant og ERC Advanced Grant). Det er første gangen at fakultetet har to ERC-søknader til behandling, og det er generelt sett en økning i antall innsendte søknader i rollen som koordinator sammenlignet med de siste årene.

Utover disse har fakultetet deltatt i seks søknader som partner, hovedsakelig i forbindelse med forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) og nye forskningsinfrastruktursentre. Ingen av søknadene fikk tilslag, men arbeidet med disse søknadene har imidlertid gitt fagmiljøet mange nye samarbeidskontakter og muligheter for videre posisjonering. Oversikten over søknader er gitt i tabell 2 og 3 under.

² De fem nettverksprosjektene som startet opp i 2023 med finansiering fra Forskningsrådet er inkludert i dette tallet.

Tabell 2: Innsendte søknader som koordinator oktober 2023 - oktober 2024

Tittel	Finansieringskilde	Program	Søkt beløp (i NOK 1 000)	Status
<i>FOUNDATIONS (Civil justice systems)</i>	Horizon Europe	ERC Advanced Grant	25 000	Under behandling
<i>Understanding the law's complex association between criminal insanity and mental disorders (COMPLEX)</i>	Horizon Europe	ERC Consolidator Grant	23 000	Under behandling
<i>The North Sea Carbon Basin: Governance for transporting, storing and building CCS infrastructure in the Climate Transition (NorthCarb)</i>	Akademiaavtalen		5 000	Innvilget
<i>Explainability requirements for AI used in legal decision-making (LEXplain)</i>	Norges forskningsråd	Velferd og utdanning	12 000	Innvilget
<i>Exploring Contemporary Legal Challenges to the Execution of Punishment "</i>	Norges forskningsråd	Demokrati og global utvikling	7 000	Innvilget
<i>JUST-AGE Legal foundations for a life course adapted working life: Facilitating adaptability, resilience and social JUSTice to meet an AGEning population.</i>	Norges forskningsråd	Velferd og utdanning	12 000	Avslag
<i>Protecting child rights and public safety: Premises for the integration of child's best interest and crime prevention</i>	Norges forskningsråd	Demokrati og global utvikling	12 000	Innvilget
<i>The Areas of Norwegian Law</i>	Trond Mohn forskningsstiftelse	Starting Grant	7 100	Avslag
<i>Priorities of interests in insolvency law</i>	Trond Mohn forskningsstiftelse	Starting Grant	7 400	Avslag

Tabell 3: Innsendte søknader som partner oktober 2023 – oktober 2024

Tittel	Finansieringskilde	Program	Koordinator	Søkt beløp til JUSS (i NOK 1 000)	Status
<i>Research Centre for Renewable Energy and Nature Management</i>	Norges forskningsråd	FME (Forskningssentre for miljøvennlig energi)	NINA	6 500	Avslag
<i>OW2040 – Norwegian Centre for the development and promotion of offshore wind energy</i>	Norges forskningsråd	FME (Forskningssentre for miljøvennlig energi)	UiB GFI	12 300	Avslag
<i>Preparedness platform for health crisis research and management (PrepHealth platform),</i>	Norges forskningsråd	Forskningsinfrastruktur (forprosjekt)	UiB IGS	-----	Avslag
<i>NORA.LLM - infrastructure for national large language models</i>	Norges forskningsråd	Forskningsinfrastruktur	UiO	1 200	Avslag
<i>EMBRACE - EMpowering users and services through Bridging Research and education on vulnerable Adolescents and</i>	Norges forskningsråd	Forskningssenter	UiB HEMIL	4 200	Avslag

<i>ChildrEn connected to child welfare.</i>					
<i>LEMON-PoC Legal Mobilization and Infrastructures of Protest Culture</i>	Horizon Europe	Forskerprosjekt	U Erasmus Rotterdam	5 000	Avslag
<i>COPY.AI: Copyright in the Age of Generative AI</i>	Norges forskningsråd	Forskerprosjekt	Norsk regnesentral	5 600	Avslag
<i>Actionable budgets for sustainable climate and nature governance (ECOBUDGETS)</i>	Norges forskningsråd	Kompetanse- og samarbeidsprosjekt	UiB GEOG	775	Tilslag
<i>REPO at Sea - Present and Future of Repurposing Energy Infrastructure on the Norwegian Continental Shelf</i>	Norges forskningsråd	Kompetanse- og samarbeidsprosjekt	NORCE	3 130	Avslag
<i>Europe's evolving market design towards 2040: Electricity Market Reform and decision-making during its implementation (EVOLVE)</i>	Norges forskningsråd	Kompetanse- og samarbeidsprosjekt	CICERO	700	Tilslag
<i>VISTA Center for Democracy and Energy (DEMERGY)</i>	VISTA-programmet ³	Sentersøknad	UiB SAMPOL	5 000	Avslag
<i>VISTA Center for Democratic Energy Transitions (CDET)</i>	VISTA-programmet	Sentersøknad	UiB GOV	-----	Avslag

Nye søknadsinitiativer

Det arbeides med flere søknadsinitiativ til søknadsfristene i Norges forskningsråd i 2025. Når det gjelder Forskningsrådets grunnforskningsprogram FRIPRO (banebrytende forskning), forventer vi tre søknader. Utover disse vil det sannsynligvis bli sendt tre til fire søknader om forskerprosjekt eller kompetanse- og samarbeidsprosjekt med søknadsfrist i mars, avhengig av den tematiske innretningen på utlysningen.

Til Forskningsrådet er fakultetet dessuten partner i tre søknader om Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) som gikk videre til trinn 2 med søknadsfrist i juni 2025. Fakultetet er også partner i flere søknader om nye KI-sentre som har søknadsfrist i januar.

Når det gjelder EU-søknader, har fakultetet ambisjoner om å sende minst én ERC-søknad i 2025.

Vurdering av status for BOA

Med flere store og mellomstore tildelinger de siste årene har BOA blitt et viktig område for fakultetet både økonomisk og faglig. BOA-prosjektene bidrar til høy aktivitet blant annet i form av publikasjoner, arrangementer, nasjonalt og internasjonalt samarbeid. De gir også et svært viktig tilskudd i form av rekrutteringsstillinger som stipendiat eller postdoktor.

³ VISTA-programmet er et grunnforskningsprogram finansiert av Equinor og gjennomført i nært samarbeid med Det norske Videnskaps-Akademi.

Rekrutteringsstillinger er inkludert i de fleste prosjektene som koordineres av fakultetet, og også i flere av de større prosjektene der fakultetet er partner.

Fakultetet er særlig fornøyd med økningen i prosjekter støttet av Norges forskningsråd. Dette er prosjekter som vurderes av internasjonale eksperter, og som oppnås i skarp konkurranse med andre institusjoner og disipliner. Å lykkes på denne arenaen viser at mange av våre forskere evner å utvikle prosjekter som holder et høyt faglig nivå.

Fakultetet er videre fornøyd med omfanget og kvaliteten på prosjektsøknadene som har vært utviklet, og vil særlig trekke frem som positivt at søknadene kommer fra mange ulike prosjektledere og representerer en stor bredde i fagområder. Fakultetet har satset strategisk på ekstern finansiering, der hovedfokus har vært på å øke kvaliteten på innsendte søknader, fremfor å nødvendigvis øke antallet søknader. Fakultetet har også særlig vektlagt større søknader som vi selv koordinerer eller er en sentral partner, og som gir rekrutteringsstillinger. Det legges opp til videreføring av denne praksisen.

Å lykkes med BOA vil bli særlig viktig for fakultetet fremover, ettersom de generelle bevilgningene til universitetet blir mindre. Som orientert om i FU-sak 62/24 er forskningsadministrasjonen presset på kapasitet som følge av økning i oppgaver, økning i prosjektporteføljen og bortfall av stillinger. Det er derfor behov for en streng prioritering av ressurser fremover. Fakultetet vil ha særlig fokus på å følge opp:

- Kandidater som er aktuelle for å søke ERC
- Søknadsinitiativ knyttet til de tre tyngdepunktene i strategiplanen (klima- og energirett, rettsstat og internasjonalt rettssamarbeid og rammevilkår for næringsvirksomhet og nyskaping).
- Fagmiljøene som har fått tildelt nettverksmidler fra Forskningsrådet, hvor det ligger føringer om at det i løpet av perioden 2023-2027 skal utvikles søknader om ekstern finansiering.

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar rapporten om fakultetets bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteter til orientering.

Ragna Aarli
forskningsdekan

Randi Sæbøe
seniorrådgiver

Vedlegg

Oversikt pågående forskningsprosjekter – BOA

12.11.2024
RAS/Æ

FU-sak 70/24 - Vedlegg 1					
Prosjektittel	Finansieringskilde	Koordinator	Prosjektleder (JUSS)	Eksternfinansiering JUSS (i NOK 1 000) 1)	Prosjektstart
The North Sea Carbon Basin: Governance for transporting, storing and building CCS infrastructure in the Climate Transition (NorthCarb)	Akademiaavtalen	UiB JUSS	Anchustegui, Ignacio Herrera	5 000	2025
Explainability requirements for AI used in legal decision-making (LEXplain)	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Olsen, Henrik Palmer	11 990	2025
EX-PUN - Exploring Contemporary Legal Challenges to the Execution of Punishment	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Tøssebro, Henriette	7 040	2025
PROTECT	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Gröning, Linda	12 000	2025
LAW-BALANCE	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Hack, Melanie	9 999	2023
CHILD-CRIM	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Gröning, Linda	12 000	2023
Skattelegging i en digital og global økonomi	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Skar, Henrik	1 482	2023
Twisteløsning på grunnplanet	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Nylund, Anna	892	2023
Et fremragende internasjonalt miljø for komparativ rett og rettskulturelle studier	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Koch, Søren	1 761	2023
Wicked Waters: Strengthening a Leading Research Environment for Wicked Problems in Green and Sustainable Maritime Governance in the Nordics	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Anchustegui, ignacion Herrera	1 299	2023
En grønnere markedsrett	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Gjendemsjø, Ronny	1 458	2023
CENTENOL - Centre on the Europeanization of Norwegian Law - Understanding EEA Law as an integral part of Norwegian Law	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Franklin, Christian	21 000	2023
MSCA4Ukraine	EU	UiB JUSS	Eiarsen, Terje	1 800	2023
Rettslige implikasjoner av sammensatt (hybrid) virkemiddelbruk	Forsvars- og beredskapsdep	UiB JUSS	Skodvin, Knut Einar	1 665	2022
DIMENSIONS	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Gröning, Linda	12 000	2021
Trygde-/EØS-rett	Arbeids- og inkluderingsdep	UiB JUSS	Franklin, Christian	6 500	2021
BARN-NEMND	Barne- og familiedep	UiB JUSS	Bernt, Camilla	1 450	2021
Designing a refined legal framework for offshore wind in the North Sea	Akademiaavtalen	UiB JUSS	Schütz, Sigrid Eskeland	5 000	2020
Accounting for maternal deaths	UiB Global	UiB JUSS	Aasen, Henriette Sinding	3 500	2020
Plast i havet	UiB Marin	UiB JUSS	Schütz, Sigrid Eskeland	3 500	2020
Norsk politirettshistorie	Politidirektoratet	UiB JUSS	Fimreite, Anne Lise	13 200	2019
Skatterettslige grunnbegreper i en ny tid	Skatteetaten	UiB JUSS	Skar, Henrik	16 000	2019
Actionable budgets for sustainable climate and nature governance (ECOBUDGETS)	Norges forskningsråd	UiB SV	Myklebust, Ingunn	285	2025
Europe's evolving market design towards 2040: Electricity Market Reform and decision-making during its implementation (EVOLVE)	Norges forskningsråd	CICERO	Anchustegui, Ignacio Herrera	663	2025
COFUND LEAD AI	EU	UiB NT	Tande, Knut Martin	1 200	2025
AI in Education: Layers of Trust (EduTrust AI)	TMF	UiB PSYK	Cyndecka, Malgorzata	2 440	2024
COFUND SEAS	EU	UiB NT	Anchustegui, Ignacio Herrera	1 300	2023
HyValue - Norwegian centre for hydrogen research	Norges forskningsråd	NORCE	Anchustegui, ignacion Herrera	10 200	2022
ImpactWind Sørvest	Norges forskningsråd	NORCE	Anchustegui, ignacion Herrera	2 600	2022
Historicizing Intelligence: Tests, metrics and the shaping of contemporary society	Norges forskningsråd	UiO	Gröning, Linda	361	2021
The Polotical Executive: Cabinet Government Prazis Between Laws and Norms	Norges forskningsråd	UiO	Holmøyvik, Eirik	1 000	2021
Klarspråk	KD	UiO	Hans Christian Farsethås	1 400	2020
Historicizing Intelligence: Tests, metrics and the shaping of contemporary society	Norges forskningsråd	UiO	Gröning, Linda	361	2020

1) I prosjekter som koordineres av fakultetet, vil oppgitte beløp kunne inneholde gjennomstrømningsmidler, dvs midler til partnere



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 71/24
Møtedato: 19.11.2024
Journalnummer:

Søknad om tilskuddsreise

Førsteamanuensis Henriette Tøssebro søkte i epost av 25. oktober om midler for en tilskuddsreise til ASSL-konferansen (Association of American Law Schools) 7.-11. januar 2025, samt ASSA-konferansen (Allied Social Science Associations) 3.-5. januar i forkant av ASSL. Begge konferansene finner sted i San Francisco, USA.

Tøssebro er nyansatt som førsteamanuensis ved fakultetet og i en oppbyggingsfase for sin forskerkarriere. Hun mottok i høst 7 millioner kroner fra Norges Forskningsråd kategori "Forskerprosjekt for tidlig karriere" til finansiering av prosjektet Exploring Contemporary Legal Challenges to the Execution of Punishment (EX-PUN). Prosjektet er et samarbeid med forskere ved Nalsar University of Law i India. Formålet med prosjektet er å utforske de rettslige utfordringene som oppstår ved gjennomføring av straff. De omsøkte konferansene finner sted før prosjektoppstart og kan ikke dekkes av prosjektmidler.

Tøssebro begrunner formålet med reisen og deltakelsen på de to konferansene slik:

"Under oppholdet vil jeg besøke sentrale forskere ved Stanford University som potensielle partnere i et planlagt FRIPRO-prosjekt. Dette inkluderer blant annet Daniel Ho, Anne Joseph O'Connell og om mulig Lawrence Friedman.

Årets AALS konferanse tar for seg flere viktige temaer, blant annet pågående forskningsprosjekter i strafferett og straffeprosess, makt og kontroll, men også utformingen av juss-utdannelsen i form av «clinical education». Av størst betydning for meg er imidlertid en samling om forvaltningskontroll. Dette er et tema som er høyst relevant for meg, da jeg for tiden samarbeider med lektor Rasmus Nielsen og universitetslektor Torvald Larsson på en FRIPRO-søknad om forvaltningskontroll og forvaltningsdomstoler. De øvrige sesjonene i strafferett/straffegjennomføring er ellers relevante for mitt pågående forskningsarbeid om EXPUN, mens samling om juss-utdannelsen er relatert til et pågående UPED-prosjekt om praktisk prosedyretrening som jeg tar sikte å publisere som artikkel.

Et av mine karrieremål er å implementere økonomisk forskning i mine juridiske forskningsarbeider. Dette er et sentralt aspekt i FRIPRO-søknaden om forvaltningsdomstoler, men siden jeg har begrenset erfaring med denne typen forskning, ser jeg et tydelig behov for å utvide mitt nettverk. ASSA er verdens mest prestisjefylte konferanse i økonomi, og vil gi meg en enestående mulighet til dette. Konferansen vil ta opp viktige temaer som Topics in Public Policy: Crime, Labor, and Race, Freedom and Inequality, Translating Economic Research Into Public Policy og Economic Implications of AI. Siden AALS-konferansen faller nært sammen i tid med ASSA-konferansen, og det uansett er

aktuelt med et lengre opphold enn tre dager gitt lang reisevei, ønsker jeg å kombinere disse to konferansene.

Deltakelsen på konferansene vil ikke bare gi meg inspirasjon til eget forskningsarbeid, men også muligheten til å synliggjøre mine prosjekter utenfor Norden og knytte viktige kontakter i en fase som nyansatt. Jeg mener derfor at denne reisen vil være av stor verdi for både min forskningskarriere og mitt faglige nettverk. Deltakelsen vil finne sted før vårsemesteret starter, slik at det ikke vil påvirke mine øvrige forpliktelser ved fakultetet. Jeg har undersøkt andre alternativer for støtte, men har fått avslag. Jeg håper derfor på en positiv behandling av min søknad.”

Programmene for de to konferansene er tilgjengelige elektronisk her:

[ASSA-konferansen \(Allied Social Science Associations\) 3.-5. januar](#)

[ASSL-konferansen \(Association of American Law Schools\) 7.-11. januar](#)

Tøssebros budsjett for deltakelse på begge konferansene er **kr. 39 505** med forbehold om eventuelle endringer i flypriser og valutakurs etter at informasjonen ble innhentet for tre uker siden (se epost-tråd vedlagt).

På spørsmål om hvilken konferanse Tøssebro vil prioritere om det kun gis støtte til deltakelse på én av konferansene, er svaret ASSA-konferansen. Kostnadene for deltakelse på kun denne konferansen, vil komme på ca. kr. 20 000.

Det omsøkte beløpet for deltakelse på begge konferansene overstiger det som kan bevilges på fullmakt, og søknaden fremlegges derfor for FU til avgjørelse.

FUs ressurssituasjon:

Av økonomirapporten fremlagt for FU den 15. oktober (sak 61/24) fremgikk det at verken tildeling eller faktisk forbruk av reisemidler hadde nådd det opprinnelige budsjettallet for reiser på kr 156.000 totalt. I dette budsjettallet var det heller ikke tatt høyde for at forskningsutvalget hadde fått en ekstrabevilgning på inntil kr 100 000 for 2024 (se sak 34/24). Dette betyr at det er et betydelig underforbruk av reisemidler i 2024.

I lys av ressurssituasjonen anbefales følgende

forslag til vedtak:

Henriette Tøssebro innvilges inntil kr. 39 505 til deltagelse på ASSL- og ASSA-konferansene i San Francisco i januar 2025 på vilkår om at det søkes om reiseforskudd for utgifter til deltakeravgift og reise i inneværende år.

Ragna Aarli
leder

Henning Simonsen
Seniorrådgiver

Vedlegg:

Epost-tråd med søknad om reisestøtte fra Henriette Tøssebro

Vedlegg:

Epost-tråd med søknad om reisestøtte fra Henriette Tøssebro

12.11.2024

HES

Fra: [Henriette Nilsson Tøssebro](#)
Til: [Henning Simonsen](#)
Kopi: [Ragna Aarli](#)
Emne: VS: Søknad om reisestøtte
Dato: fredag 25. oktober 2024 15.09.49

Hei Henning!

Her kommer svar på spørsmålene under:

1) Budsjett uten Early Bird-dekning

Fly: 10 000 (forutsetter at flyprisene er som i dag)

Deltakeravgift, ASSL: 3 439 (6-12. januar)

Hotell, ASSL: 16 100 (6-12. januar)

Deltakeravgift, ASSA: 766

Hotell, ASSA: 9 200 (2-6. januar)*

* La meg understreke at et kort opphold på tre-fire dager trolig ikke vil være tilstrekkelig dersom jeg skal rekke å møte forskere ved Stanford University, særlig med tanke på at besøket er tett opp mot nyttår. Om aktuelt, kan jeg forkorte oppholdet fra 12. til 8. januar slik at hotellkostnadene blir færre (samlet kr. 16 100 for de to konferansene).

2) EXPUN har planlagt prosjektstart (tidligst) i februar, og er derfor ikke en aktuell finansieringskilde slik jeg forstår Daniel Nygård (som for øvrig sa at jeg kanskje får ekstra prosjektmidler på 20 000 pga. EXPUN som kanskje kan brukes?).

3) ASSA har størst prioritert.

Henriette

Fra: Henriette Nilsson Tøssebro
Sendt: fredag 25. oktober 2024 14:27
Til: Ragna Aarli <Ragna.Aarli@uib.no>
Kopi: Henning Simonsen <Henning.Simonsen@uib.no>
Emne: SV: Søknad om reisestøtte

Hei Ragna,

Takk for tilbakemeldingen under. Jeg tar til etterretning at FU-behandling er nødvendig og har forståelse for at saken ikke kan behandles før 19. november. Jeg var ikke kjent med reglene om FU-behandling, men selv om jeg går glipp av early bird, antar jeg at flyprisene ikke vil øke vesentlig om bestillingen gjøres om en måneds tid. Årsaken til at jeg først tok opp spørsmålet nå er fordi jeg trodde jeg ville få dette dekket på annen måte.

Jeg sender svar til Henning med de opplysningene du etterspør om budsjett uten early bird-rabatt, finansiering fra EX-PUN og prioritering av konferansene.

Takk igjen for tilbakemeldingen, og god helg

Henriette

Fra: Ragna Aarli <Ragna.Aarli@uib.no>

Sendt: fredag 25. oktober 2024 13:15

Til: Henriette Nilsson Tøssebro <Henriette.Tossebro@uib.no>

Kopi: Henning Simonsen <Henning.Simonsen@uib.no>; Ingrid Birce Müftüoglu <Ingrid.Muftuoglu@uib.no>

Emne: Svar: Søknad om reisestøtte

Hei,

Denne søknaden er av en størrelsesorden som gjør at FU-behandling kreves- Dette kan ikke skje før 19. november. Jeg ser ingen grunn til å hastebehandle en sak av denne type, der konferansen har vært kjent i lang tid, og der ansvaret for å holde kostnadene nede ligger på søker.

Til saksbehandlingen ber jeg deg om å opplyse (i epost til Henning som forbereder saken):

1. Budsjett uten Early Bird-dekning
2. Om EXPUN har driftmidler til delfinansiering av reisen (del del som er relevant)
3. Hvilken konferanse som har prioritet som deg dersom FU ikke vil finansiere deltakelse på begge konferansene med oppstilling av budsjett for en reise som kun gjelder denne konferansen. FU vil ønske å få synliggjort merkostnadene ved deltakelse på begge konferansene.

Vennlig hilsen
Ragna

Fra: Henriette Nilsson Tøssebro <Henriette.Tossebro@uib.no>

Dato: fredag, 25. oktober 2024 kl. 12:58

Til: Ragna Aarli <Ragna.Aarli@uib.no>

Kopi: Henning Simonsen <Henning.Simonsen@uib.no>

Emne: Søknad om reisestøtte

Søknad om reisestøtte til deltakelse på konferanser i San Fransisco

Jeg søker med dette om reisestøtte for å kunne delta på neste års AALS- og ASSA-konferanse i San Fransisco i januar 2025, se [AALS program](#) (7-11. januar) og [ASSA program](#) (3-5. januar). Under oppholdet vil jeg besøke sentrale forskere ved Stanford University som potensielle partnere i et planlagt FRIPRO-prosjekt. Dette inkluderer blant annet [Daniel Ho](#), [Anne Joseph O'Connell](#) og om mulig [Lawrence Friedman](#).

Årets AALS konferanse tar for seg flere viktige temaer, blant annet pågående forskningsprosjekter i [strafferett](#) og [straffeprosess](#), [makt og kontroll](#), men også utformingen av juss-utdannelsen i form av «[clinical education](#)». Av størst betydning for meg er imidlertid en samling om [forvaltningskontroll](#). Dette er et tema som er høyst relevant for meg, da jeg for tiden samarbeider med lektor [Rasmus Nielsen](#) og universitetslektor [Torvald Larsson](#) på en FRIPRO-søknad om forvaltningskontroll og forvaltningsdomstoler. De øvrige sesjonene i strafferett/straffegjennomføring er ellers relevante for mitt pågående forskningsarbeid om EXPUN, mens samling om juss-utdannelsen er relatert til et pågående UPED-prosjekt om praktisk prosedyretrening som jeg tar sikte å publisere som artikkel.

Et av mine karrieremål er å implementere økonomisk forskning i mine juridiske forskningsarbeider. Dette er et sentralt aspekt i FRIPRO-søknaden om forvaltningsdomstoler, men siden jeg har begrenset erfaring med denne typen forskning, ser jeg et tydelig behov for å utvide mitt nettverk. ASSA er verdens mest prestisjefylte konferanse i økonomi, og vil gi meg en enestående mulighet til dette. Konferansen vil ta opp viktige temaer som [*Topics in Public Policy: Crime, Labor, and Race, Freedom and Inequality*](#), [*Translating Economic Research Into Public Policy*](#) og [*Economic Implications of AI*](#). Siden AALS-konferansen faller nært sammen i tid med ASSA-konferansen, og det uansett er aktuelt med et lengre opphold enn tre dager gitt lang reisevei, ønsker jeg å kombinere disse to konferansene.

Deltakelsen på konferansene vil ikke bare gi meg inspirasjon til eget forskningsarbeid, men også muligheten til å synliggjøre mine prosjekter utenfor Norden og knytte viktige kontakter i en fase som nyansatt. Jeg mener derfor at denne reisen vil være av stor verdi for både min forskningskarriere og mitt faglige nettverk. Deltakelsen vil finne sted før vårsemesteret starter, slik at det ikke vil påvirke mine øvrige forpliktelser ved fakultetet. Jeg har undersøkt andre alternativer for støtte, men har fått avslag. Jeg håper derfor på en positiv behandling av min søknad.

Mine budsjetterte kostnader utgjør:

Fly:	10 000 (fly tur-retur Bergen-San Fransisco)
Hotell:	23 000 (fra 2-12. januar, ca. 2300 per natt)
Deltakeravgift:	3 666 (for begge konferansene)
Samlet:	36 600

Jeg takker for vurdering av søknaden, og gjør oppmerksom på at early bird discount forutsetter påmelding før 19. november.

Med vennlig hilsen
Henriette Tøssebro



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 72/24
Møtedato: 19.11.2024
Journalnummer:

Opptak på ph.d. programmet

Silje Hagen Sofienlund startet i stilling som stipendiat 12. august 2024 finansiert av forskningsprosjektet LaW-BALANCE. Den aktuelle stillingen ble utlyst med forenklede krav til prosjektbeskrivelse fordi det alternativt kunne ansettes en postdoktor.

Da FU behandlet tilråding om tilsetting i saken (42/24) ble det derfor vedtatt at spørsmålet om opptak til ph.d.-programmet ville bli vurdert når det forelå en mer utfyllende prosjektbeskrivelse. Sofienlund fikk en frist på 3 måneder fra tiltredelse til å utarbeide en fullverdig prosjektbeskrivelse som kunne gi grunnlag for opptak. Ny prosjektbeskrivelsen er vedlagt.

Sofienlund har levert en projektskisse på 12 sider. Den overordnede problemstillingen er hvordan gjeldende rett regulerer balansen mellom arbeid og fritid på hjemmekontor og annet fjernarbeid. Avhandlingen er planlagt i et artikkelbasert format og det er gitt en plan for innholdet av tre artikler og den overbyggende kappen. Formatvalget fremstår som velegnet for et tema der retten er i bevegelse. Prosjektbeskrivelsen gir en beskrivelse av prosjektets formål og bakgrunn, problemstillinger, metodiske tilnærminger, utfordringer og en detaljert fremdriftsplan. Skissen for prosjektet fremstår som betydelig mer utviklet enn den opprinnelige skissen og som et godt rammeverk for et ph.d.-prosjekt.

Projektskissen har vært fremlagt for ph.d.-programleder Jørn Jacobsen som vurderer den vedlagte skissen slik at den klart oppfyller kravene som gjelder for opptak på programmet. Forskningsutvalget anbefales etter dette å godkjenne projektskissen i sin nåværende form som grunnlag for opptak på ph.d.-programmet.

forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar Silje Hagen Sofienlund opp på ph.d.-programmet

Ragna Aarli
leder

Daniel Nygård
seniorrådgiver

Vedlegg:
Prosjektbeskrivelse

13.11.2024
DN

Prosjektbeskrivelse

1 Tema og aktualitet

1.1 Avhandlingen i et nøtteskall

Kjernespørsmålet er om gjeldende arbeidsrettslige regelverk, inkludert kollektivrettslig, sikrer en god balanse mellom arbeid og fritid på hjemmekontor og fjernarbeid.¹

I et arbeidsliv preget av økende digitalisering og fleksibilitet er det avgjørende å forstå det rettslige rammeverket for nye arbeidsformer. Avhandlingen er en del av forskningsprosjektet LaW-BALANCE, finansiert av Norges Forskningsråd, som analyserer dette.² Doktorgradsprosjektet fokuserer på fleksible arbeidsordninger, arbeidspakke 1 i LaW-BALANCE, og kartlegger meningsinnholdet i arbeidstid og arbeidssted, fleksible arbeidsordninger knyttet til arbeidstid og arbeidssted, samt retten til å være frakoblet arbeid utenfor arbeidstid i norsk rett. Gjennom denne kartleggingen vil avhandlingen bidra til å realisere LaW-BALANCE sitt mål.³

1.2 Bakgrunn og formål

Digitaliseringen endrer arbeidslivet i et stadig raskere tempo. I mange yrker har denne utviklingen ført til økt fleksibilitet, der arbeidsoppgaver i prinsippet kan utføres når og hvor som helst. 50% av alle arbeidstakere i Norge har mulighet til å jobbe hjemmefra.⁴ Fleksibiliteten gir flere fordeler, herunder at arbeidstakere kan bruke mindre tid på å reise og arbeidsoppgaver kan utføres mer effektivt. Redusert reisevirksomhet er positivt for miljøet og fjernarbeid åpner for at arbeidstakere kan bo utenfor sentrale arbeidssteder. Arbeidstakere verdsetter i økende grad fleksibilitet når de bytter jobb, noe som tyder på at fleksibilitet oppfattes som et gode.⁵ Fleksibilitet kan også bidra til bedre balanse mellom arbeid og fritid.⁶

Samtidig er det viktig å være bevisst på utfordringene som følger med økt fleksibilitet og digitalisering, særlig når det gjelder å opprettholde en sunn grense mellom arbeid og fritid.⁷ Forskning viser at arbeidstakere som benytter hjemmekontor og fjernarbeid arbeider mer ukentlig, på kvelder og på søndager.⁸ I tillegg opplever arbeidstakere forventninger om å være tilgjengelig utenfor ordinær arbeidstid.⁹

¹ Med fjernarbeid menes arbeidssted som ikke er ordinært arbeidssted eller arbeidstakers hjem (hjemmekontor).

² Se mer om LaW-BALANCE på [Om prosjektet LaW-BALANCE | LaW-BALANCE | UiB](#) (Besøkt 24.10.2024)

³ Nevner også at temaet har relevans for forskningsprosjekt ved OsloMET, REFLEX, som undersøker hvilken betydning arbeidsfleksibiliteten har for arbeidshelse og arbeidsdeltakelse, med fokus på lærere. Det er planlagt samarbeid med REFLEX for å dra nytte av hverandres kunnskap og få en mer interdisiplinær tilnærming til prosjektet.

⁴ Arbeidsforskningsinstituttet AFI og Handelshøyskolen ved OsloMET «Hjemme-borte-uavgjort», publisert april 2022, [Hjemme – Borte – Uavgjort \(oslomet.no\)](#) s. 2.

⁵ FINN.no, «Jobbundersøkelsen 2024: Bytting av jobb», 6. februar 2024, [FINN.no | Jobbundersøkelsen 2024: Bytting av jobb](#) (Besøkt 14.10.2024)

⁶ Hjemmekontor kan føre til opplevelse av mer fleksibilitet og mindre stress i hverdagen, særlig for arbeidstakere som er foreldre, jf. Arbeidsforskningsinstituttet AFI og Handelshøyskolen ved OsloMET, «Hjemme-borte-uavgjort», publisert april 2022, [Hjemme – Borte – Uavgjort \(oslomet.no\)](#) s. 5.

⁷ Ibid, [Hjemme – Borte – Uavgjort](#) s. 5.

⁸ Ibid, [Hjemme – Borte – Uavgjort \(oslomet.no\)](#) s. 7.

⁹ Ibid, [Hjemme – Borte – Uavgjort \(oslomet.no\)](#) s. 5.

En god balanse mellom arbeid og fritid er viktig for arbeidstakers helse og velvære.¹⁰ Dårlig balanse mellom arbeid og privatliv er en årsak til utbrenthet eller nærstående utbrenthet.¹¹ Sykefraværet grunnet psykiske symptomer og plager er også økende.¹² I et aldrende samfunn er det avgjørende at arbeidslivet er fungerende slik at flest mulig kan delta. Hans Christian Holte, arbeids- og velferdsdirektør i NAV, uttalte at «(...) nå må vi sammen snu alle steiner og finne ut hvordan vi kan hjelpe flere å stå i jobb.»¹³ Avhandlingen undersøker hvorvidt dagens arbeidsrettslige regelverk verner arbeidstakers fritid. Gjennom analyser av hva som menes med arbeidstid og arbeidssted i en digital arbeidshverdag, fleksible arbeidsordninger og retten til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid, søker avhandlingen å avdekke eventuelle behov for endringer i regelverket, knyttet til for eksempel definisjonen av arbeidstid. Målet er å klargjøre hvordan regelverket kan bidra til en bedre balanse mellom arbeid og fritid, noe som kan forbedre arbeidstakernes helse og sikre et velfungerende arbeidsliv.

Aktualiteten er både praktisk og forskningsmessig. Den praktiske aktualiteten knytter seg til hvordan arbeidstakere skal forholde seg til et arbeidsliv hvor fleksibiliteten øker. Problemstillingen er ikke unik i Norge, og i EU diskuteres hvordan man skal regulere et arbeidsliv hvor arbeidsoppgaver kan utføres når og hvor som helst, for å sikre balansen mellom arbeidsliv og privatliv, samt arbeidstakers fysiske og mentale helse.¹⁴ Til tross for at temaet er svært praktisk, er det lite forskning på temaet i Norge.¹⁵ Behovet for forskning illustreres av LaW-BALANCE-prosjektet med finansiering fra Norges Forskningsråd.

Oppsummert skal doktorgradsprosjektet fastlegge og forstå gjeldende rett tilknyttet fleksible arbeidsordninger som påvirker balansen mellom arbeid og fritid, *de lege lata*. Analysene vil avdekke potensielle hull i regelverket og det vil foreslås hvordan retten bør være, *de lege ferenda*.

2 Problemstillinger

Avhandlingen behandler ulike rettslige reguleringer som påvirker balansen mellom arbeid og fritid, herunder arbeidstidsbegrepet, arbeidssted, fleksible arbeidsordninger knyttet til arbeidstid og arbeidssted og retten til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid.

Som utgangspunkt oppstiller arbeidstidsbegrepet en grense mellom arbeidstid og arbeidsfri, og er i kjernen av balansen mellom arbeid og fritid. Arbeid som utføres på hjemmekontor eller fjernarbeid medfører at tradisjonelle grensedragninger for arbeidstid og arbeidssted blir uklare. Fleksible arbeidsordninger og

¹⁰ Sonja Balci, «Desse arbeidstakarane har risiko for å bli utbrennde», publisert 07.01.2020 og oppdatert 30.07.2024, [Desse arbeidstakarane har risiko for å bli utbrennde - OsloMet](#) (Besøkt 28.10.2024)

¹¹ En undersøkelse fra 2023 viser at 22 prosent oppga dårlig balanse mellom arbeid og privatliv som årsak til utbrenthet eller nærstående utbrenthet, jf. Academic Work, «Utbrentbølgen blant unge fortsetter», 3. juli 2023, [Presserom | Academic Work | Academic Work](#) (Besøkt 14.10.2024)

¹² NAV, «Betydelig økning i sykefraværet i 2. kvartal – fortsatt sterk vekst i psykiske plager», 5. november 2024, [Betydelig økning i sykefraværet i 2. kvartal – fortsatt sterk vekst i psykiske plager - nav.no](#) (Besøkt 24.10.2024)

¹³ NAV, «Betydelig økning i sykefraværet i 2. kvartal – fortsatt sterk vekst i psykiske plager», 5. november 2024, [Betydelig økning i sykefraværet i 2. kvartal – fortsatt sterk vekst i psykiske plager - nav.no](#) (Besøkt 24.10.2024)

¹⁴ Direktivet om balansert arbeid- og familieliv er uttrykk for EUs regulering for å sikre balanse mellom arbeid og fritid. Eksempler på pågående diskusjoner er Eurofond, «Regulations to address work-life balance in digital flexible working arrangements», 2. juli 2020, [Regulations to address work-life balance in digital flexible working arrangements | European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions](#) (Besøkt 14.10.2024), Oscar Vargas Llave, «Do we really have the right to disconnect?», Eurofond, 13. juli 2022, [Do we really have the right to disconnect? | European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions](#) (Besøkt 14.10.2024) Eurofond, «Right to disconnect», 01.12.2021, [Right to disconnect | European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions \(europa.eu\)](#) (Besøkt 28.10.2024). Merk at dette kun er eksempler på pågående diskusjon i EU.

¹⁵ Merk at det er flere pågående prosjekter i andre fagdisipliner om temaet, eksempelvis REFLEX og Fafo-prosjekt om Arbeidstakers rett til å være frakoblet. Se [REFLEX – Fleksibel arbeidstid og deltagelse i arbeidslivet - OsloMet](#). (Besøkt 24.10.2024) og [Fafo-prosjekt: Arbeidstakernes rett til å koble fra](#). (Besøkt 06.11.2024)

retten til å være frakoblet, kobles til arbeidstids- og arbeidsstedsbegrepet. Det er nødvendig å etablere hva som menes med arbeidstid og arbeidsfri i et digitalt arbeidsliv.¹⁶

Flertallets uttalelse i HR-2024-1571-A illustrerer behovet for å klargjøre hvordan arbeidsrettslig regulering kan anvendes på spørsmål som oppstår når arbeidstaker arbeider i eget hjem eller fjernarbeid:

«hjemmet mangler dessuten den tidsmessige oppsplittingen mellom arbeidsliv og privatliv som andre arbeidssteder tilrettelegger for, ved at man kommer til arbeidsstedet og går derfra. Private sysler og arbeidsoppgaver kan derfor i større grad komme til å bli utført om hverandre i hjemmet. Disse særtrekkene tilsier at den bedømmelsen som gjøres av skader som oppstår i pauser på det ordinære arbeidsstedet eller på et annet sted arbeidsgiveren har tilvist, ikke uten videre kan overføres til skader som oppstår i pauser i hjemmet, selv om arbeidsstedet anses midlertidig flyttet dit.»¹⁷

Høyesteretts avgjørelse innebærer at særfordeler ved yrkesskadedekningen er mer begrenset på hjemmekontor enn det ordinære arbeidsstedet eller andre steder hvor arbeidsgiveren har tilvist. Avgjørelsen aktualiserer spørsmålet om tilsvarende må gjelde for andre arbeidsrettslige spørsmål. Tilsier hjemmekontorets og annet fjernarbeids særtrekk at arbeidsrettslig regulering ikke uten videre kan overføres? Uansett illustrerer uttalelsen at rettstilstanden for hjemmekontor og fjernarbeid er uklart.

I behandlingen av problemstillingene utføres tre steg: Fastlegge og forklare gjeldende rett, avdekke hull i regelverket og vurdere hvordan retten bør være.¹⁸ Problemstillingene behandles for ulike stillingskategorier i norsk rett, herunder «arbeidstakere», «arbeidstakere i ledende stilling» og «arbeidstakere i særlig uavhengig stilling.»

Analysene gir grundig grunnlag for å besvare hvorvidt gjeldende arbeidsrettslig regulering er anvendelig på sentrale arbeidsrettslige spørsmål i et digitalt arbeidsliv, og om balansen mellom arbeid og fritid vernes. I tillegg belyser vurderingene om retten til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid følger implisitt av gjeldende rett eller om det er behov for eksplisitt rett til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid.

Følgende redegjøres det kort for problemstillingene som analyseres.

2.1 Arbeidstid og arbeidssted i en digital arbeidshverdag

Arbeidstid og arbeidssted er grunnleggende begreper i arbeidsretten som har betydning for flere arbeidsrettslige spørsmål, eksempelvis yrkesskadedekning. I tillegg kobles fleksible arbeidsordninger og retten til å være frakoblet til begrepene arbeidstid og arbeidssted. Punkt 2.1 undersøker hva som definerer arbeidstid og arbeidssted i en digital arbeidshverdag, og hvordan arbeidsstedet påvirker definisjonen av arbeidstid.

2.1.1 Arbeidssted i et digitalt arbeidsliv

Arbeidssted er ikke definert i lovgivningen. Tradisjonelt var arbeidsstedet virksomhetens kontoradresse. Et digitalt arbeidsliv gir imidlertid arbeidstakere mulighet til å utføre arbeidsoppgaver utenfor ordinært arbeidssted.

¹⁶ John Hopkins tar til orde for at C-518/15 *Matzak*, avsagt 26. juli 2017, avsnitt 57 illustrerer viktigheten av å etablere klare definisjoner for hva som utgjør arbeidstid og hviletid, med tanke på retten til å være frakoblet. Se John Hopkins, "Managing the Right to Disconnect – A scoping Review, *sustainability*, 11.06.2024, [2024 Hopkins Managing the right to disconnect.pdf](#) s. 8. I arbeidstidsdirektivet oppstilles det grense mellom arbeidstid og hviletid.

¹⁷ HR-2024-1571-A avsnitt 36.

¹⁸ Det skal vurderes om de lege ferenda-vurderingen skal gjøres i hver artikkel eller i avhandlingens kappe.

Arbeidsavtalen skal inneholde opplysninger om hva som er arbeidstakers arbeidssted.¹⁹ Arbeidsmiljøloven åpner for arbeid i arbeidstakers hjem som ikke er sporadisk eller kortvarig.²⁰ Et spørsmål er hvilken betydning arbeidsavtale, hjemmekontoravtale eller tariffavtale har for anvendelse av arbeidsrettslig regulering på spørsmål som oppstår på hjemmekontor eller fjernarbeid. Tilsier hjemmets særtrekk at reguleringen uansett ikke kan overføres til spørsmål som oppstår i hjemmet? Annet spørsmål er om det er grunnlag for å skille mellom hjemmekontor og fjernarbeid, og hvilken betydning det har for arbeidstakers og arbeidsgivers rettsstilling.

2.2 Arbeidstid i et digitalt arbeidsliv

Arbeidstid reguleres av lovgivning, tariffavtaler og arbeidsavtaler. Arbeidsmiljølovens kapittel 10 setter grenser for arbeidstakers «arbeidstid». Legaldefinisjonen av arbeidstid er «den tid arbeidstaker står til disposisjon for arbeidsgiver.»²¹ Formuleringen forstås som at arbeidstaker er underlagt arbeidsgivers styrings- og instruksjonsrett.²² Motsatt er arbeidsfri som er den tid arbeidstaker «ikke står til arbeidsgivers disposisjon».²³ Arbeidstidsreguleringen skal sikre at arbeidstakere ikke har en arbeidstid som påfører dem eller deres nærmeste familie unødige helsemessige og sosiale belastninger.²⁴ Høyesterett har lagt til grunn at uttrykket «til disposisjon» forutsetter at «arbeidstaker står til disposisjon for arbeidsgiver til å utføre arbeidsoppgaver i henhold til arbeidsavtalen.»²⁵

I et digitalt arbeidsliv, hvor arbeidstakere kan være tilgjengelig for arbeidsgiver uavhengig av tid og sted, blir det utfordrende å trekke klar grense mellom arbeid og fritid.²⁶ Et spørsmål er hva som kreves for at arbeidstaker står til disposisjon på hjemmekontor eller annet fjernarbeid.

Arbeidsmiljølovens arbeidstidsbegrep gjennomfører arbeidstidsdirektivet og må tolkes i samsvar med det.²⁷ Arbeidstidsdirektivet definerer arbeidstid i artikkel 2 nr. 1 og oppstiller tre krav for hva som kan utgjøre arbeidstid, herunder «*working*», «*at the employers disposal*» og «*carrying out his activity or duties*». Vilklårene er kumulative.²⁸

Det første kriteriet som oppstilles er «*working*». Ordlyden kan tilsa at arbeidstaker må være på arbeidsstedet. EU-domstolens praksis viser imidlertid at det avgjørende er hvorvidt arbeidstakeren er pålagt å være fysisk til stede på et sted bestemt av arbeidsgiver.²⁹ I tilfeller hvor arbeidsstedet er arbeidstakers hjem, er vilklåret avhengig av hvilke begrensninger arbeidstaker er pålagt av arbeidsgiver.³⁰ Meningsinnholdet i vilklåret fremstår ikke klart.

¹⁹ Lov 17. juni 2005 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 14-8.

²⁰ Arbeidsmiljøloven § 1-5. Fjernarbeid og unntaksvis bruk faller utenfor forskriftens anvendelse.

²¹ Arbeidsmiljøloven § 10-1.

²² Styringsrett innebærer arbeidsgivers rett til å organisere, lede, kontrollere og fordele arbeid, jf. Rt. 2000 s. 1602 NØKK s. 1609.

²³ Arbeidsmiljøloven § 10-1. Det eksisterer ingen mellomkategori, jf. HR-2023-2068-A avsnitt 51 og eksempler fra EU-domstolens praksis som er inntatt i Official Journal of the European Union, C 143/8, punkt IV A med videre henvisninger i fotnote 106.

²⁴ Ot.prp.nr.49 (2004-2005) Om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) s. 151.

²⁵ Rt. 2001 s. 418 s. 425.

²⁶ Guri Melby, Sveinung Rotevatn og Alfred Jens Bjørlo, representantforslag 33S om å sikre at arbeidstidsreguleringen samsvarer bedre med dagens arbeidsliv illustrerer at det er et behov for forskning, 09.11.2023, [Representantforslag](#) s. 2.

²⁷ Arbeidstidsdirektivet av 2003. EØS-komiteens beslutning 45/2004, Ot.prp. nr. 49 (2004-2005) s. 152. Se også HR-2018-1036-A avsnitt 65.

²⁸ Official Journal of the European Union, C 143/8, punkt IV A. EUs Charter om fundamentale rettigheter fra 2000 fastslår at enhver arbeidstaker har rett til begrensning av maksimal arbeidstid, til daglig og ukentlig hvile, jf. Artikkel 31 nr. 2. Charteret er ikke en del av EØS-avtalen, men kan få indirekte betydning da EU-domstolen tolker EU-rettsakter, som er innlemmet i EØS-avtalen, i lys av Charteret.

²⁹ Se Official Journal of the European Union, C 143/8, punkt IV A med videre henvisninger til rettspraksis i fotnote 115.

³⁰ Ibid med henvisninger til rettspraksis i fotnote 118.

Neste kriteriet er at arbeidstaker er underlagt arbeidsgivers styringsrett. Utenfor arbeidstid har arbeidstaker mulighet til å forfølge egne interesser uten påvirkning av arbeidsgiver.³¹ Avgjørende er om arbeidstaker er tilgjengelig for å utøve arbeidsoppgaver umiddelbart.³² På hjemmekontor eller annet fjernarbeid kan arbeidstaker være tilgjengelig for å utøve arbeidsoppgaver hele døgnet. Hva som kreves for å være underlagt arbeidsgivers styringsrett utenfor ordinært arbeidssted synes uklart.

Det tredje kriteriet er at arbeidstaker må utføre sine arbeidsoppgaver. Kravet innebærer ikke en vurdering av arbeidsoppgavenes omfang eller intensitet, og det kreves ikke at arbeidstaker kontinuerlig utfører arbeidsoppgaver.³³ Det sentrale er hvorvidt arbeidstaker er tilgjengelig på arbeidsstedet for å utføre arbeidsoppgaver. Hva som menes med at arbeidstakere er tilgjengelig på hjemmekontor eller annet fjernarbeid fremstår uavklart.

Arbeidstidsbegrepet avgrenses mot arbeidsfri eller «hviletid».³⁴ For å avgjøre innholdet i arbeidstid, er det derfor relevant å se hen til hva som menes med hviletid i rettspraksis. Et spørsmål er hvordan arbeidstid kan avgrenses mot hviletid på hjemmekontor eller annet fjernarbeid. Annet spørsmål er hvilken betydning EU-/EØS-rettslig forståelse av begrepet arbeidstid har for tariffavtaler som tar utgangspunkt i en snevrere forståelse av arbeidstidsbegrepet.

EU-domstolen og EFTA-domstolen har behandlet et stort antall saker når det gjelder hva som kan anses som arbeidstid. Avgjørelsene gjelder imidlertid i hovedsak beredskapsperioder, reisetid og pauser.³⁵ Det er lite praksis for arbeidstid på hjemmekontor og annet fjernarbeid. For å klargjøre meningsinnholdet i arbeidstidsbegrepet på hjemmekontor og annet fjernarbeid, skal det undersøkes om det kan utledes et mønster, vurderingstema eller vurderingsmomenter i EU/EFTA-domstolens argumentasjon for grensedragningen mellom arbeidstid og hviletid som kan overføres. Annet spørsmål er om det er grunnlag for å avgrense hjemmekontor og annet fjernarbeid i vurderingen av hva som utgjør arbeidstid på hjemmekontor og fjernarbeid.

Arbeidstidsbestemmelsene i kapittel 10 kommer ikke til anvendelse for arbeidstakere i ledende eller særlig uavhengig stilling.³⁶ Det gjelder imidlertid et ubetinget krav om at arbeidsordningen skal være slik at arbeidstakere ikke utsettes for uheldige eller psykiske belastninger.³⁷ Bestemmelsen oppstiller et forsvarlighetskrav. Det er, så vidt jeg vet, lite forskning på arbeidstidsbegrepet for særlig uavhengig- og ledende stillinger.

Til tross for problemstillingens praktiske aktualitet, er det lite forskning om arbeidstidsbegrepet på hjemmekontor og fjernarbeid i Norge. Prosjektets bidrag er å foreta grundige analyser av arbeidstidsbegrepet i en digital arbeidshverdag.

2.3 Fleksible arbeidsordninger

Begrepet «fleksibel arbeidsordning» er ikke definert, men består av ulike ordninger som skal gi arbeidstaker mulighet til å påvirke egen arbeidshverdag.³⁸ Fleksible arbeidsordninger er et gode for arbeidstakere som skal tilrettelegge for bedre balanse mellom arbeid og fritid. Avhandlingen fokuserer på fleksibelt arbeidssted og fleksibel arbeidstid.

³¹ Se Se Official Journal of the European Union, C 143/8, punkt IV A med videre henvisninger til rettspraksis i fotnote 120.

³² Se Official Journal of the European Union, C 143/8, punkt IV A med videre henvisninger til rettspraksis i fotnote 119.

³³ Se Official Journal of the European Union, C 143/8, punkt IV A.

³⁴ Aml. § 10-2 og arbeidstidsdirektivet artikkel 2 nr. 1.

³⁵ Se Official Journal of the European Union, C 143/8, punkt IV A punkt 3.

³⁶ Arbeidsmiljøloven § 10-12 første og annet ledd.

³⁷ Arbeidsmiljøloven § 10-2 første ledd.

³⁸ Direktiv 2019/1158 om balansert arbeids- og familieliv artikkel 3 (f).

Retten til fleksible arbeidsordninger følger av ulike rettskilder, herunder EUs charter om fundamentale rettigheter, sosiale søylen fra 2017 som utvikler kravene om balanse mellom arbeid og fritid, og direktivet om balansert arbeid- og familieliv.³⁹ Direktivet om balansert arbeids- og familieliv fastsetter rettigheter knyttet til fleksibel arbeidstid og arbeidssted for arbeidstakere som er foreldre eller omsorgspersoner.⁴⁰ Det følger av direktivet at bruk av rettighetene ikke skal føre til mer ugunstig behandling av arbeidstakeren.⁴¹ Et spørsmål som aktualiseres er hvordan HR-2024-1571-A skal forstås i lys av direktivet. Det er behov for å klarlegge om direktivet påvirker det materielle innholdet i norske regler.

Fleksible arbeidsordninger kan også reguleres i tariffavtaler.⁴² Det er store variasjoner i hvordan fleksible arbeidsordninger er regulert, herunder i reglementer, tariffavtaler og individuell avtale.⁴³ Siktemålet er å fastlegge og forklare hva som menes med fleksibelt arbeidssted og fleksibel arbeidstid, herunder materielt innhold og begrensninger som følger av lov, arbeidsavtaler, arbeidsgivers styringsrett og tariffavtaler.

2.3.1 Fleksibelt arbeidssted

Fleksibelt arbeidssted innebærer mulighet for å arbeide utenfor ordinært arbeidssted, som typisk er virksomhetens kontoradresse, og omfatter både hjemmekontor og fjernarbeid. Både lovgivning, arbeidsavtaler og tariffavtaler kan regulere fleksibelt arbeidssted.

Hjemmekontor som ikke er kortvarig eller sporadisk reguleres i hjemmekontorforskriften.⁴⁴ Fjernarbeid faller utenfor forskriften. Verken arbeidsmiljøloven eller hjemmekontorforskriften regulerer når arbeidstakere har rett på hjemmekontor eller hvilke rettslige konsekvenser bruk av hjemmekontor kan ha. Rettstilstanden er uklar.

Direktivet om balansert arbeid- og familieliv gir arbeidstaker rett til fleksibelt arbeidssted, herunder «remote working».⁴⁵ Formuleringen favner både hjemmekontor og fjernarbeid. Det klarlegges hvordan direktivet påvirker det materielle innholdet i norske regler. Annet spørsmål er hvordan sentrale tariffavtaler behandler fleksibelt arbeidssted, og hvilken betydning det har for balansen mellom arbeid og fritid.

2.3.2 Fleksibel arbeidstid

Arbeidstakere har rett til «fleksibel arbeidstid» dersom det kan gjennomføres uten «vesentlig ulempe» for virksomheten.⁴⁶ Ordlyden «fleksibel arbeidstid» forstås som at arbeidstaker kan tilpasse egen arbeidstid til livssituasjon og behov.⁴⁷ Arbeidstidsordningen skal sikre at arbeidstakeren ikke utsettes for uheldige fysiske eller psykiske plager.⁴⁸ Ordlyden «vesentlig ulempe» oppstiller krav om kvalifisert interesseovervekt i favør arbeidsgiver. Vesentlighetskravet innebærer at generell ulempe ikke er tilstrekkelig.⁴⁹

³⁹ Eksempelvis Charteret artikkel 33 nr. 2, Den sosiale søylen fra 2017 prinsipp 9. Charteret og søylen er ikke en del av EØS-avtalen, men kan få betydning da EU-domstolen anvender det i tolkningen av EU-rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen.

⁴⁰ Direktivet skal innlemmes i EØS-avtalens vedlegg XVIII (Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av menn og kvinner), jf. [beslutningsliste-2024-september.pdf \(regjeringen.no\)](#)

⁴¹ Direktivet om balansert arbeid- og familieliv artikkel 11.

⁴² REFLEX-prosjektet ser nærmere på tariffavtaler slik at det er mulig å få data derfra.

⁴³ Fafo, «Fleksibel arbeidstid. En analyse av ordninger i norsk arbeidsliv», Fafo-rapport 2018:5, [Fleksibel arbeidstid | Fafo-rapport 2018:15](#) (Besøkt 07.11.2024)

⁴⁴ FOR-2002-07-05-715 Forskrift om arbeid som utføres i arbeidstakers hjem (hjemmekontorforskriften) § 1 vedtatt med hjemmel i arbeidsmiljøloven. § 1-5.

⁴⁵ Direktivet om balansert arbeid- og familieliv artikkel 9.

⁴⁶ Arbeidsmiljøloven § 10-2 annet ledd.

⁴⁷ Høyesterett har lagt til grunn at «arbeidstid» må forstås som angitt i legaldefinisjonen i § 10-1 første ledd, jf. HR-2023-2068-A avsnitt 43.

⁴⁸ Arbeidsmiljøloven § 10-2 første ledd.

⁴⁹ Se eksempelvis Twisteløsningsnemdas sak TLN-2013-17.

Direktivet om balansert arbeid- og familieliv gir arbeidstaker rett til fleksibel arbeidstid og arbeidsgiver må begrunne avslag.⁵⁰ Betydningen av direktivet i norsk rett klarlegges.

Gjennomsnittsberegning og fleksitid er to ulike fleksible arbeidsordninger som kan vurderes. Et spørsmål er om alternativene resulterer i ulikt vern av arbeidstakers fritid.

2.4 Retten til å være frakoblet

Retten til å være frakoblet innebærer at arbeidstakere har rett til å koble seg av arbeid og unngå arbeidsrelatert kommunikasjon, slik som e-post og telefoner, utenfor arbeidstid. Rettigheten er ikke eksplisitt regulert i norsk rett eller EU-/EØS-rett. Flere land har imidlertid vedtatt rett til å koble seg fra arbeid utenfor arbeidstid, herunder Frankrike, Spania, Portugal, Irland, Belgia, Italia, Hellas, Luxembourg, Mexico, Canada, Brasil, Peru, Chile, Argentina, Australia og Korea.⁵¹ I Norge har det vært fremmet representantforslag om at regjeringen skal «komme tilbake til Stortinget med lovforslag om retten til å være frakoblet utenfor kontortid».⁵²

I EU diskuteres behovet for rett til å være frakoblet fra arbeid.⁵³ Europaparlamentets forslag kobler rettigheten til arbeidstidsbegrepet i arbeidstidsdirektivets definisjon.⁵⁴ Det underbygger behovet for analyse av hva som menes med «arbeidstid» i arbeidstidsdirektivet.

Et spørsmål i norsk rett er imidlertid om retten til å være frakoblet følger implisitt av gjeldende arbeidsrettslig regulering eller om det er behov for eksplisitt rett til å være frakoblet. Det klarlegges hvordan et direktiv kan påvirke det materielle innholdet i norske regler.

Temaet er aktuelt, og det er flere pågående forskningsprosjekter innenfor temaet. Fafo har prosjekt om «Arbeidstakers rett til å koble fra» som har til formål å samle kunnskap om situasjonen i det norske arbeidslivet når det gjelder arbeidstakers rett til å koble fra.⁵⁵ REFLEX ved OsloMET undersøker sammenhengen mellom arbeidsfleksibilitet og arbeidsinkludering, og har en arbeidspakke om retten til å være frakoblet.⁵⁶ Fra et rettslig perspektiv, er det lite forskning om temaet i Norge.⁵⁷

2.5 Avhandlingens kappe

Overordnet problemstilling for doktorgradsprosjektet er hvordan gjeldende rett regulerer balansen mellom arbeid og fritid på hjemmekontor og annet fjernarbeid. Flere artikler, herunder analyser av arbeidstid, fleksible arbeidsordninger og retten til å være frakoblet, vil danne grunnlag for å besvare overordnet

⁵⁰ Direktiv 2019/1158 om balansert arbeids- og familieliv artikkel 1 bokstav f.

⁵¹ Før pandemien var det kun fire land som hadde kodifisert retten til å være frakoblet, herunder Belgia, Frankrike, Italia og Spania jf. European Agency for Safety and Health at Work, «Regulating telework in a post-COVID-19 Europe: recent developments», [Regulating telework post-COVID-19 Europe en.pdf \(europa.eu\)](#) s. 7. (Besøkt 28.10.2024)

⁵² Guri Melby, Sveinung Rotevatn og Alfred Jens Bjørlo, representantforslag 33S om å sikre at arbeidstidsreguleringen samsvarer bedre med dagens arbeidsliv illustrerer at det er et behov for forskning, 09.11.2023, [Representantforslag s. 2](#).

⁵³ Eksempelvis European Parliament, «Parliament wants to ensure the right to disconnect from work», publisert 26.01.2021 og oppdatert 30.04.2024, [Parliament wants to ensure the right to disconnect from work | Topics | European Parliament](#) (Besøkt 28.10.2024), Pascale Davies, «UK wants to give workers the 'right to switch off'. These countries in Europe already have it», Euro news, 20.08.2024, [UK wants to give workers the 'right to switch off'. These countries in Europe already have it | Euronews](#) (Besøkt 28.10.2024)

⁵⁴ European Parliament forslag 21.01. 2021 (2019/2181(INL)), se [Texts adopted - The right to disconnect - Thursday, 21 January 2021 \(europa.eu\)](#) artikkel 2.

⁵⁵ Prosjektet utføres for Arbeids- og inkluderingsdepartementet og skal avsluttes desember 2025. Se mer om prosjektet på [Fafo-prosjekt: Arbeidstakeres rett til å koble fra](#). (Besøkt 06.11.2024).

⁵⁶ Se mer om REFLEX på [REFLEX – Fleksibel arbeidstid og deltagelse i arbeidslivet - OsloMet](#) (Besøkt 11.11.2024)

⁵⁷ Se eksempelvis John Hopkins, «Managing the Right to Disconnect – A scoping Review, *sustainability*, 11.06.2024, s. 11.

problemstilling. Avhandlingens artikler behandler sentrale deler av arbeidsretten som påvirker for balansen mellom arbeid og privatliv.

Avhandlingens aktualitet beskrives i kappen. Interdisiplinær tilnærming benyttes, herunder anvende empiriske forskningsfunn fra andre fagdisipliner.⁵⁸ Temaet er komplekst og interdisiplinær tilnærming vil sette problemstillingen i en bredere kontekst som kan gi økt forståelse. Analyser av gjeldende arbeidsrettslig regulering avdekker potensielle behov for endringer som kan være sentrale i pågående diskusjoner. På hvilken måte avhandlingen bidrar til, og legger grunnlag for, videre forskning redegjøres for i kappen.

Det er flere underproblemstillinger som skal behandles i kappen. Et spørsmål er hvordan arbeidstids- og arbeidsstedsbegrepet verner arbeidstakers fritid. Annet spørsmål er hvilke muligheter og rettigheter arbeidstakere har for å benytte fleksible arbeidsordninger, og hvilke rettslige konsekvenser det kan ha for arbeidstakere å benytte seg av fleksible arbeidsordninger. Videre om det er behov for eksplisitt rett til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid eller om gjeldende rett gir tilstrekkelig vern av arbeidstakers fritid.

Etter redegjørelse de lege lata, basert på artiklene, er et sentralt spørsmål hvorvidt dagens regelverk sikrer en *god* balanse. For å foreta en evaluering av regelverket, etableres en evalueringsstandard.⁵⁹ Hvilke standarder som benyttes, hvorfor og konsekvenser for evalueringens innhold, beskrives eksplisitt. Potensielle hull i regelverket, avdekket i artiklene, utgjør viktige momenter i evalueringen.

Avslutningsvis er spørsmålet hvordan retten bør regulere arbeidstakers balanse mellom arbeid og fritid, og særlig hvordan en eventuell rett til å være frakoblet fra arbeid bør være.

Nevnte spørsmål skal besvares for alle stillingskategorier. Et særlig interessant spørsmål er hvorvidt en rett til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid også skal gjelde for personer som er unntatt arbeidstidsreguleringen i arbeidsmiljøloven.

3 Metode

3.1 Særtrekk ved arbeidsretten

Arbidsretten har et sammensatt rettskildebilde, hvor både nasjonal og EU/EØS-rettslig regulering tas i betraktning. I tillegg har tariffavtaler en sentral side ved reguleringsstrukturen i norsk arbeidsrett som inkluderes. Praksis fra både alminnelige domstoler, arbeidsretten og EU/EFTA-domstolen utgjør rettskilder i avhandlingen.⁶⁰

3.2 Metodisk tilnærming

Doktorgradsprosjektet omhandler arbeidsrettslige og EU/EØS-rettslige spørsmål.⁶¹ Avhandlingen anvender alminnelig rettsdogmatisk metode. Dette innebærer bruk av norske tolkningsprinsipper eller EU/EØS-rettslige metodeprinsipper. Det er viktig å være tydelig på hvilken metode som benyttes for å analysere de ulike problemstillingene. Med norske tolkningsprinsipper menes anvendelse av juridisk metode på rettskilder i henhold til rettskildeprinsipper. EU/EØS-rettslige kilder tolkes i henhold til EU/EØS-

⁵⁸ Særlig aktuelt forskningsprosjekt er REFLEX ved OsloMET, se [REFLEX – Fleksibel arbeidstid og deltagelse i arbeidslivet - OsloMet](#) og Fafo sin rapport om fleksibel arbeidstid, [Fleksibel arbeidstid | Fafo-rapport 2018:15](#) og pågående prosjekt om retten til å være frakoblet, [Fafo-prosjekt: Arbeidstakers rett til å koble fra](#).

⁵⁹ Taekema, Sanne og van der Burg, Wibren «Contextualising legal research» Elgar, 2024 s. 141.

⁶⁰ Arbeidsretten er en særdomstol med kompetanse til å avgjøre tvister om tariffavtalers gyldighet, forståelse og krav som grunner på tariffavtaler, jf. Lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister (arbeidstvistloven) § 33 første ledd.

⁶¹ Arbeidsretten er sammensatt da det er stor innvirkning fra EU/EØS da et stort antall EU-rettsakter er innlemmet i EØS-avtalen. EØS-avtalens hoveddel er gjennomført ved § 1 i EØS-loven.

rettslig metode. Det innebærer anvendelse av EU-domstolens tolkningslære for primær- og sekundærrett, samt metodeprinsipper. EU/EØS-rettslig metode anvendes tilsvarende ved fortolkning av EØS-avtalen og ODA, i henhold til EFTA-domstolens praksis og EØS-avtalens homogenitetsprinsipp.⁶²

For å få et bredere perspektiv på retten til å være frakoblet, benyttes en komparativ tilnærming. Ved å se hen til reguleringen i utvalgte land, får prosjektet innsikt i ulike måter å sikre retten på, samt fordeler og ulemper ved ulike tilnærminger.⁶³ Systematiske analyser basert på identifiserte typetilfeller, med fokus på utvalgte kriterier, danner grunnlag for å drøfte hvordan retten til å være frakoblet bør være i norsk rett, *de lege ferenda*.⁶⁴

Ettersom avhandlingen i hovedsak omhandler gjeldende norsk rett rettet mot norsk publikum, er det naturlig at avhandlingen skrives på norsk. Samtidig er det stort behov for forskning på området, særlig om retten til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid. I samarbeid med veileder vil det vurderes om deler av doktorgradsprosjektet som har interesse utover Norge, kan oppsummeres i artikkel på engelsk.

Se illustrasjon under for hvordan avhandlingen er tenkt disponert.

Artikkel 1: Arbeidstid og arbeidssted i lys av digital arbeidshverdag	Artikkel 2: Fleksible arbeidsordninger, herunder arbeidstid og arbeidssted	Artikkel 3: Retten til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid
Avhandlingens kappe: Hvordan regulerer gjeldende rett balansen mellom arbeid og fritid? Temaets aktualitet, herunder historikk, interdisiplinær forskning og diskusjoner internasjonalt. Metodisk tilnærming, metodiske utfordringer, valg som er tatt og betydningen for avhandlingens innhold. Drøfte hvordan gjeldende rett for arbeidstid, arbeidssted og fleksible arbeidsordninger balanserer arbeid og privatliv. Følger retten til å være frakoblet fra arbeid utenfor arbeidstid implisitt i gjeldende regulering? Foreta en evaluering av om gjeldende regelverk sikrer en god balanse mellom arbeid og fritid på hjemmekontor og annet fjernarbeid. Hvordan bør arbeidsrettslige regelverket regulere balansen mellom arbeid og fritid på hjemmekontor og fjernarbeid?		

3.3 Metodiske utfordringer

Doktorgradprosjektet har flere utfordrende sider, herunder at det er få rettskilder i norsk rett hva gjelder arbeidstidsbegrepet på hjemmekontor og fjernarbeid og fleksible arbeidsordningers innhold.⁶⁵ Annen utfordring er at retten til å koble fra arbeid utenfor arbeidstid er ikke eksplisitt regulert i norsk rett, og kildegrunnlaget er derfor begrenset. For å avbøte dette, vil det være aktuelt å se hvordan reguleringen har utviklet seg, i et rettshistorisk perspektiv for å identifisere grunnleggende hensyn og verdier i rettsutviklingen, som kan anvendes på nye problemstillinger.⁶⁶

Arbeidstidsbegrepet gjennomfører EØS-rettslige forpliktelser, og praksis fra EU/EFTA-domstolen utgjør viktig kildegrunnlag i doktorgradsarbeidet. Samtidig synes det å være lite EU/EFTA-rettspraksis og forskning

⁶² Halvard Haukeland Fredriksen og Gjermund Mathisen, *EØS-rett*, 4. utgave, Fagbokforlaget 2022 s. 328.

⁶³ Merk at det ikke skal utføres en fullstendig rettskomparasjon, men rettskomparativ tilnærming ved å se hen til andre lands regulering av tilsvarende rett.

⁶⁴ Kriterier skal bestemmes i samråd med veileder.

⁶⁵ Det er tre høyesterettsavgjørelser om arbeidstid, herunder Rt. 2011 s. 418, HR-2018-1036-A og HR-2023-2068-A.

⁶⁶ REFLEX har en arbeidspakke hvor historisk dimensjon utforskes, og hvordan det påvirker pågående debatt. Samarbeid vil være nyttig.

om arbeidstidsbegrepet på hjemmekontor eller fjernarbeid. Det er viktig å være tydelig på hvilke og hvordan rettskilder benyttes, og hva som er selvstendige bidrag.

Komparative analyser er forbundet med en rekke metodiske utfordringer som krever grundig planlegging og bevissthet om metode som anvendes tydelig. Valg av land er et sentralt aspekt som har stor innflytelse på analysens innhold. Språkbarrierer kan også være en hindring, og det er viktig å ha en strategi for å håndtere dette. For å sikre faglig kvalitet i analysen, må alle valg begrunnes eksplisitt og konsekvensen av valgene må forklares. Tett dialog med veileder, som har god kompetanse på komparative analyser, er avgjørende for å håndtere disse utfordringene. Veilederen vil blant annet gi veiledning om valg av metode, valg av land og anvendelse.

En annen utfordring er at temaet er svært aktuelt, og det pågår diskusjoner nasjonalt og internasjonalt på tvers av fagdisipliner.⁶⁷ Det krever at en holder seg løpende oppdatert på rettsutviklingen. I tillegg innebærer det en risiko for at doktorgradsprosjektets problemstillinger og redegjørelser blir utdatert. For å forhindre det, er det viktig å være bevisst på problemstillingenes ordlyd og hvordan doktorgradsprosjektet kan få betydning for håndtering av andre problemstillinger på arbeidsrettens område. I tillegg viser avhandlingen hvordan EU/EØS-rettslige spørsmål behandles for å fastlegge innholdet i norsk rett.

Avslutningsvis bemerkes at doktorgradsprosjektet skal være saklig, klart, etterrettelig og etterprøvbart. Metodiske utfordringer presenteres og valg begrunnes eksplisitt. Det er viktig å være bevisst på begrensninger i egen kompetanse og søke bistand for å sikre høy faglig kvalitet, samt sikre at forskningsetiske retningslinjer overholdes.

4 Fremdriftsplan

4.1 Progresjon på doktorgradsprosjektet

I punkt 4.2 fremgår oversikt over fremdriftsplan som er delt opp i høst- og vårsemestre, med start høsten 2024 og slutt våren 2028.⁶⁸ Følgende gis forklaring til innholdet i oversikten.

4.1.1 Prosjektarbeid

Prosjektarbeid innebærer arbeid med avhandlingen, herunder fordypning i problemstillinger og skriving av artikler og kappe. Avhandlingen skrives artikkelbasert. Valget er begrunnet i temaets aktualitet, da det pågår diskusjoner i arbeidslivet om hvordan man best kan håndtere fleksibilitet og digitalisering.⁶⁹ Diskusjonene mangler imidlertid et rettslig perspektiv. Artikkelbasert avhandling gir mulighet for å publisere artikler mens diskusjonene pågår og delta i ordsiftet. Overordnet problemstilling anses som egnet til å besvares i en kappe som bygger på artiklene.

Det må vurderes om tre artikler er tilstrekkelig eller om det må skrives flere. En mulighet er å oppstille mer konkrete spørsmål innenfor planlagte underproblemstillinger som behandles i artikkelform, eksempelvis «Hva er arbeidstid på hjemmekontor?», «Har arbeidstakere rett til å arbeide fra hytten?» «Rett til å være frakoblet i norsk rett», «Tariffavtalers regulering av fleksibel arbeidstid». Det gir mer spisset analyse og kan behandles innenfor begrensninger fastsatt av publiseringskanal.

⁶⁷ Eksempelvis REFLEX-forskningsprosjektet, LaW-BALANCE-forskningsprosjektet og pågående diskusjoner internasjonalt se European Agency for Safety and Health at Work, «Regulating telework in post-COVID-19 Europe: recent developments», [Regulating telework post-COVID-19 Europe en.pdf](#) s. 5-14.

⁶⁸ Det skal utarbeides mer detaljerte fremdriftsplaner for kortere perioder underveis i prosjektet. God struktur og planlegging er sentralt for å sikre fremdrift og gjennomføring av prosjektet innen tidsramme på fire år.

⁶⁹ Eksempelvis diskusjon på linkedIn se [Legg ut | Feed | LinkedIn](#), podkasten «Bra jobba!» 09.10.2024 om bærekraftig arbeidsliv hvor Melanie Hack gjestet for å snakke om rettslig regulering av det moderne arbeidslivet se [Bra jobba! | Podcast on Spotify](#).

I tillegg foreligger mulighet for deltagelse i et antologiprojekt, initiert og administrert av Arbeidsrettsgruppen ved Universitetet i Oslo.⁷⁰ Det vil gi unik mulighet for samarbeid med arbeidsrettsmiljøet i Oslo, få kvalitetssikring av flere eksperter innen arbeidsrett, artikkelen vil bli fagfellevurdert og publisert.⁷¹

4.1.2 Ph.d.-programmet

Det må gjennomføres en opplæringsdel bestående av 30 studiepoeng, hvorav 20 studiepoeng er obligatoriske emner.⁷² Obligatoriske emner er planlagt fra høsten 2024 til våren 2026.

Hva som skal utgjøre aktivitetene på åpen del er ikke avklart, men alternativer er presentasjon på workshop ved UiB om arbeidstid i regi av LaW-BALANCE våren 2025, ekstra deltagelse på doktorgradsseminaret høsten 2025 og presentasjon av prosjektet for arbeidsrettsgruppen ved UiO.⁷³

4.1.3 Undervisning

Jeg har undervist i Exfac høsten 2024. For å sikre fremdrift, er neste planlagt undervisning høsten 2025. Våren 2025 skal jeg veilede to masteroppgaver. Jeg vil også være tilgjengelig for undervisning i arbeidsrett i løpet av doktorgradsprosjektet.⁷⁴

4.1.4 Utenlandsopphold

Det planlegges for utenlandsopphold til Maastricht University i Nederland våren 2026.⁷⁵ LaW-BALANCE samarbeider med Maastricht og det anses som nyttig å være til stede på universitetet for å dele og tilegne seg ny kunnskap.

4.2 Oversikt fremdriftsplan

Tidsperiode	Prosjektarbeid	Ph.d.-programmet	Undervisning	Utenlandsopphold
Høst 2024	- Fordypning i arbeidsrett, EU/EØS-rett. - Ferdigstille prosjektbeskrivelse - Starte skiving på artikkel (1)	- PHDJUR901 <i>Prosjektdesign og forskningsetikk</i> - Doktorgradsseminaret (del av PHDJUR906) - Ph.d.-seminar: Forholdet mellom EØS-rett og norsk rett	Exfac	
Vår 2025	- Fordypning i arbeidsrett, EU/EØS-rett - Skrive på artikkel (1) - Januar: oppstartseminar for antologi i EØS-rett.	- PHDJUR900 <i>Introduksjon til rettsvitenskapen og avhandlingsskriving</i> - PHDJUR902 <i>Rettsteoretiske perspektiv i rettsvitenskapen</i>	Veileder for masteroppgaver, to studenter	

⁷⁰ Antologiprojektets formål er å bidra til å klarlegge EU/EØS-rettens påvirkning av, og samspill med, norsk arbeidsrett. Forutsettes at artikkel kan utgjøre del av doktorgraden. Har hatt kontakt med Marianne Jenum Hotvedt som er positiv til at det kan formuleres en problemstilling innenfor oppstilte problemstillinger i prosjektbeskrivelsen som kan være bidrag i antologiprojektet.

⁷¹ Milepæler i antologiprojektet er inkludert i overskriften.

⁷² [Ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet | Det juridiske fakultet | UiB](#)

⁷³ Har hatt en prosjektpresentasjon for arbeidsrettsmiljøet i Oslo ved UiO 7. november 2024.

⁷⁴ Stipendiater er forventet å være veileder for åtte masterstudenter i løpet av doktorgradsprosjektet.

⁷⁵ Per nå er det ikke planlagt flere lengre utenlandsopphold. Det kan imidlertid være aktuelt å ha kortere utenlandsturer dersom det er hensiktsmessig for fremdriften i doktorgradsarbeidet.

	• <i>Mars: Eventuell tildeling av tema for artikkel (2) i antologi,</i>	• PHDJUR903 <i>Rettsvitenskap og empiri</i> • Deltakelse på David Doublet-seminar mars (del av PHDJUR906) • Presentere på workshop om arbeidstid, i regi av LaW-BALANCE	
Høst 2025	• Skrive med sikte på publisering av artikkel (1) • Arbeide med antologiartikkel (2)	• PHDJUR904 <i>Tekstkvalitet</i> • PHDJUR905 <i>Formidling av rettsvitenskapelig forskning</i> • Prosjektpresentasjon (del av PHDJUR906) • Doktorgradseminaret (del av PHDJUR906)	• Exfac • Veileder for masteroppgaver, to studenter
Vår 2026	• Skrive med sikte på midtveisevaluering	• Deltakelse på David Doublet-seminar (del av PHDJUR906)	• <i>Minst tre måneders opphold ved Maastricht University</i>
Høst 2026	• Midtveisevaluering • <i>Desember: frist for innsending av endelig artikkel i antologi-prosjekt UiO. (2)</i> • Skrive på artikkel 3		• Veileder for masteroppgaver, to studenter
Vår 2027	• Skrive med sikte på at artikkel 3 kan publiseres		• Veileder for masteroppgaver, to studenter • Tilgjengelig for undervisning i arbeidsrett
Høst 2027	• Skrive på avhandlingens kappe		
Vår 2028	• Skrive med sikte på ferdigstillelse av avhandling		